

P **POMAGAMY** **SOBIE** **W PRACY**

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna – Opole
Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Katowice

**POMAGAMY
SOBIE
W PRACY**

**KWARTALNIK
INSTRUKCYJNO-METODYCZNY
NR 4 1971**

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

W B P Katowice — Andrzej Korzon, Alfred Puzio, Anna Radziszewska,
Maria Sitek.

WiMBP Opole — Danuta Branicka, Mieczysław Faber, Teresa Jarzabek,
Janina Kościów, Danuta Woźniak.

MARIA DEBLESSEM

WiMBP — Opole

Dedykowane oleskim bibliotekarzom

ęgam do swoich instruktorskich notatek, odgrzebuje w pamięci stko, co utkwic moglo z pierwszych rozmów o planowanej budowie biblioteki w Oleśnie, konfrontuję dane na miejscu i przeglądam dokumentacji oraz korespondencji wiążącej się z budową. Materia zbierało się sporo, starczyłoby na opasłe tomisko. Za stertą rodnej formy i treści papierów — dokumentów kryją się jednak ludzie. Nikogo z nich nie chciałabym pominąć. Ale to niemożliwe. rasta to możliwości tego artykułu.

Do napisania „kroniki budowy” — prowokowałam kiedyś osobę najbardziej predysponowaną do tego — koleżankę mgr Teresę Dąbrowską. Prowokacja okazała się mało skuteczną, bo zamiast zgody i aprobaty — otrzymałam na początek: spokojne, nieco ironiczne spojrzenie Teresy, a po chwili riposta: „nie napiszę nic — nikt mnie do tego nie zmusi”. — Piszę pamiętnik (półuśmiech mojej Rozmówczyni) — to wystarczy — wydam, gdy będę na emeryturze”. Interesujące.

Tymczasem jednak staram się przekonać Ją, że oddanie do użytku tak wspaniałej biblioteki, wyposażonej w estetyczny i nowoczesny sprzęt biblioteczny jest zbyt mocnym akcentem podkreślającym dynamiczny rozwój nie tylko czytelnictwa, ale także bazy bibliotecznej na Opolszczyźnie. — żeby go skwitować kilkoma lapidarnymi zdaniami na łamach prasy regionalnej. Na nic moje wysiłki. W konkluzji upoważniła mnie do napisania, dodając przy tym: „o jedno Cię proszę — nie eksponuj mojej osoby i wierz mi, że niczego sama bym nie dokonała”.

No i piszę. A celem moim nie jest odnotowanie w reporterskim stylu całej historii budowy tej PiMBP i wiążącego się z nią ogromu pracy, trudu i wysiłku organizacyjno-technicznego. Chcę na marginesie operacji technicznych związanych z budową uświetlić jej „bohaterów” oraz pokazać ich dzień powszedni.

Bo długa i nieraz żmudna była droga do końcowego akordu.

Założenia projektowe budowy nowego budynku oraz projekt użytkowy biblioteki w Oleśnie opracowane zostały bowiem jeszcze w latach 1966—1967. Zgodnie z projektem planu inwestycyjnego rozpoczęcie budowy PiMBP przewidywano w 1969 roku, a budynek miał być zrealizowany na podstawie „projektu typowego dla bibliotek miast do 20.000 mieszkańców” — początkowo kosztem 2 milionów złotych z programem przewidzianym w danych wyjściowych do projektowania zatwierdzonych w 1967 roku. Z uwagi jednak na poważne opóźnienie w opracowaniu dokumentacji koszty budowy stopniowo wzrastały do 2,7 miliona zł w 1969, a 3,5 mil. zł w fazie końcowej budowy. Rosły w tym też koszty wyposażenia placówki, bowiem przy sporządzaniu pierwotnego preliminarza nie wzięto pod uwagę dużego stopnia zużycia istniejącego sprzętu PiMBP i jego wątpliwej przydatności w nowym obiekcie, nie uwzględniono ponadto programu użytkowego tejże placówki bibliotecznej przewidzianego do roku 1985.

Ostatecznie, choć nie obeszło się bez interwencji władz powiatowych, wojewódzkich, głównego inwestora i przyszłego użytkownika — ustalono w efekcie lokalizację budynku przy ulicy Buczka, a nie jak życzyli sobie laicy — na rynku oleckim (!), dokonano nielicznych ale koniecznych zmian adaptacji funkcji powierzchni pomieszczeń bibliotecznych, w marcu 1969 r. przekazano plac pod budowę obiektu PiMBP, a w czerwcu tegoż roku wykonano tj. Powiatowe Przedsiębiorstwo Remontowo-Budowlane w Oleśnie zgłosiło Wydziałowi Budownictwa, Urbanistyki i Architektury przy PPRN gotowość do wykonywania robót budowlanych.

Rok 1970 — upłynął pod znakiem korespondencji pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi i odpowiedzialnymi za budowę instytucjami oraz przedsiębiorstwami, był okresem opieszałego tempa robót z powodu braku siły roboczej i materiału budowlanego. Był rokiem walki o sprzęt i wyposażenie przyszłego lokalu. Był to rok przełomowy, w którym obok trudności, wyzwały się inicjatywy godne uznania.

Kierownik tej placówki mgr Teresa Dąbrowska wymieniając mi całą plejadę ludzi dobrej woli, nie skąpiących słów zachęty, życzliwości, codziennej porady i udzielanej pomocy — stwierdziła, iż odniosła **tych samych** osobiste zwycięstwo i satysfakcję.

Po chwili dodała: „tak samo zresztą — uważam, że obecna lokalizacja PiMBP jest sukcesem jedynie oleckich urbanistów.

Skoro już jestem przy nich, to nie sposób pominąć ich wkładu pracy w tę budowę — i to nie dla panegirycznego namalowania obrazu ich zasług, lecz dla wdzięcznego wypunktowania tak ważkiego dla miasta i sprawy osiągnięcia.

Zapamiętałam zdanie Teresy z okresu, kiedy budowa była jeszcze w powijakach: „Widzę naszą bibliotekę surową w swoim wyrazie, a przez to funkcjonalną”. To była wizja przyszłej placówki, a w realizacji zamierzeń pomogła inżynier-architekt Anna Ludwikowska, której zdanie w

WYPOŻYCZALNIA DLA DZIECI

CZYTELNIA DLA DZIECI

sprawach kolorystyki wnętrz było zdecydowane" bez szaleństw, prosto, z zachowaniem harmonii elementów".

Dobrą, fachową radą i pomocą w rozwiązywaniu i załatwianiu wielu spraw związanych z budową, przyspieszeniem tempa robót itp. służył inżynier Wojciech Trybulak, oraz inspektor nadzoru pan Paweł Karkosa.

Sprawą, która pochłonęła masę nerwów i drogocennego czasu wielu ludzi, było wyposażenie wnętrz. Wprawdzie jest to budynek typowy i niby rysunek zagospodarowania pomieszczeń jest, ale to naprawdę za mało. W projekcie podstawowym jest bowiem kilka dosłownie niewiele pomocnych, stereotypowych stwierdzeń: typu co i gdzie.

Reszta — należy do własnej inwencji, pomysłów i uzdolnień.

Bibliotekarz w tym wypadku musi być: architektem i mistrzem od zagospodarowywania wnętrz, znawcą i specjalistą zagadnień planowania, ekonomistą, dobrym rysownikiem, plastykiem i sama nie wiem kim jeszcze.

Zadaniom tym podołały oleskie bibliotekarki — jako, że Zespół tej PiMBP jest do tego stopnia sfeminizowany, że tylko mężczyzną jest tam palacz.

Czas bowiem wtedy dla pracownic biblioteki — nie liczył się. Nie jedną godzinę spędziła Kol. Dąbrowska robiąc setki szkiców i rysunków odręcznych regałów, katalogów, stelaży wystawowych lad bibliotecznych. Oczywiście w tej mrówczej pracy rysownika — projektanta dzielnie towarzyszyli Jej olescy stolarze i artysta-plastyk mgr Adam Chyrek. Rzecz przecież wymagała fachowej konsultacji nie tylko z literaturą przedmiotu, której nagromadziła stosy katalogi urządzeń i mebli bibliotek szczecińskich, duńskich, radzieckich, amerykańskich, niemieckich itp) — ale z ludźmi, którzy te plany mieli przeistaczać w rzeczywistość, nadając sprzętom realny, funkcjonalny kształt.

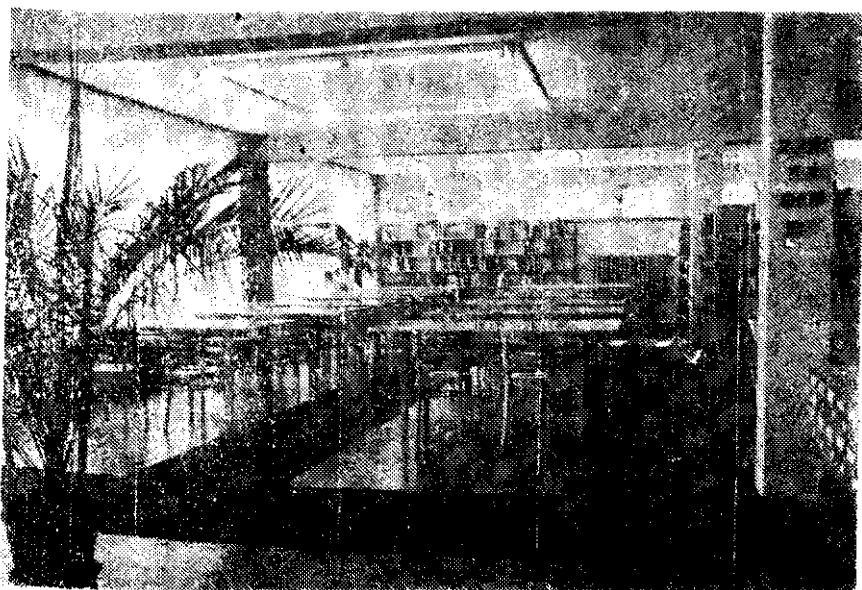
Projekt mebli bibliotecznych potrzebował wykonawcy. I ten się w Oleśnie szybko znalazł, dzięki niestrudzonemu organizatorowi, a pierwszemu inicjatorowi tej budowy — inżynierowi M. Morycie — ówczesnemu przewodniczącemu Powiatowej Rady Narodowej w Oleśnie. Jego ekonomiczny sposób myślenia, zainteresowania i ambicja żeby Oleśno mogło poszczycić się własną, nowoczesną i okazałą księżnicą — spowodowały, że większość sprzętu wykonana została w powiecie oleskim, lub samym Oleśnie przez Warsztaty Szkolne Zasadniczej Szkoły Zawodowej, w których opracowania technicznego podjęli się: inż. Edward Maksymiak oraz technolog warsztatów pan Mieczysław Sułkowski.

Uklon podzięki i uznania za wyrażenie zgody na przyjęcie tego typu prac należy się osobno Dyrektorowi wym. Szkoły panu Zdzisławowi Spychowskiemu nota bene dawnemu kierownikowi (!) PiMBP w Oleśnie.

Ileż to i jak dużych trzeba umiejętności życiowych, doświadczenia, osobistej kultury, taktu, cierpliwości-sztuki zjednywania sobie ludzi i znajomości rzeczy, żeby tak dzielnie i niemalże po męsku „kierować” budowę PiMBP, a wraz z nią masę rosnących problemów? A przecież przez

CZYTELNIĄ DLA DOROSŁYCH

PIMBP-OLESNO

gąszcz tych wszystkich trudów udało się dzielnie przebrnąć Kol. T. Dąbrowskiej i całej wspaniałej załodze PiMBP. Znalazły te kobiety wspólny język z wyłącznie męską załogą ludzi rusztowań, którzy nierzadko ułatwiali im życie.

Dlatego miło mi przekazać w imieniu oleskich bibliotekarzy gorące podziękowanie za okazywaną pomoc pracownikowi Rejonowego Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego Gospodarki Komunalnej w Kluczborku, a kierownikowi grupy oleskiej panu Janowi Gabryśowi — solidnemu, słownemu fachowcowi.

Wiele zresztą osób zupełnie nie zainteresowanych bezpośrednio rosnącym gmachem — nie szczędziło pracownikom biblioteki słów zachęty, pociechy i uznania. A wiemy przecież, że w takich chwilach, kiedy nierzadko stacza się walkę z przejawami biurokracji, niedbalstwa i dobre ludzkie słowo działa pokrzepiająco.

Bywało i tak, kiedy za słowami szły czyny. Bo np. Kierownik Szkoły Nr 1 udostępnił strych szkoły na magazyn podobnie zresztą jak to uczyniła Dyrektor Stacji Doświadczalnej Oceny Odmian Pani mgr Janina Kubik przeznaczając miejsce na magazynowanie części gromadzonego sprzętu.

Będę konsekwentna i wyliczania dalszych osób i instytucji zaprzestaną. Przyzwoitość tylko wymaga tych wszystkich, których tu nie ujęłam — przeprosić i Wszystkim gorąco podziękować.

Otwarcie nowej placówki nastąpiło 15 maja 1971, a mocą uchwały Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu nadano tejże PiMBP nazwę: „Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna imienia Jakuba Alberta Pieloka w Oleśnie”. Nadanie Bibliotece tego szacownego imienia było uroczystym akcentem uczczenia 50 rocznicy III-go Powstania śląskiego i wyrażenia wdzięczności tym, którzy przed pół wiekiem walczyli o polskość ziemi śląskiej.

Bibliotekę o takim Patronie zobowiązuje natomiast do godnego przekazywania czytelnikom wiedzy o chlubnej historii i rozwoju czytelnictwa wśród jego mieszkańców.

Jak zwykle przy takich uroczystościach otwarcia towarzyszyły przemówienia przedstawicieli władz, zwiedzanie placówki, piękna wystawa książkowa, mile słowa, atmosfera radosnego nastroju, ciekawość.

Ale w moim odczuciu najbardziej wzruszającym momentem, chwilą przypieczętowującą przynależność tej placówki do regionu, był moment odsłonięcia tablicy pamiątkowej i przemówienie syna Patrona tej biblioteki.

Było to doprawdy wielkie święto Biblioteki, był to hołd złożony niezującym ludowemu poecie z Kościelisk, poecie jakich wielu wydała Ziemia Śląska. Ale był to chyba równocześnie największy dzień Rodziny Pieloków i tych rozproszonych po świecie i tych, którzy na tej prapolskiej ziemi pozostali.

Z jakąż dumą, przejęciem, podniosłym wzruszeniem i dźwiękiem głosu wyrażał w czasie tej uroczystości swoje ogromne zadowolenie połączone z odcieniem zdziwienia Jan Pielok mówiąc o tak godnym upominku jaki ofiarowało Społeczeństwo Olesna Jego Ojcu — gorącemu patriocie i człowiekowi, który to co znaczy dla Śląska Polska chciał poprzez pióro przekazać. Mocnym akcentem był wiersz wygłoszony przez wnuczka Poety i podarek w postaci książek ofiarowany przez przemawiającego Jana Pieloka.

No i ma Olesno swoją księżnicę, bibliotekarki okazała Bibliotekę.

Ale żeby otworzyć jej podwoje i przeciąć wstęgę pamiętnego 15 maja — trzeba było na kilka dalszych tygodni, dni i godzin — przed tym faktem wykonać tak bardzo prozaiczne zajęcia nie mieszczące się w żadnym regulaminie tudzież przydziale czynności pracowników biblioteki jak: noszenie, montowanie, ustawianie regałów, obszywanie chodników, firan i zasłon, mycie szyb (a okien jest niemało), szorowanie i pastowanie podłóg, dźwiganie i ustawianie setek paczek z książkami. Nie, tego trudu, sprawności organizacyjnej, solidnej i rzetelnej odpowiedzialności za powierzony Im obowiązek z perspektywy bądź co bądź — już — czasu — nie potrafię odmalować.

Z pracą nie można było czekać na jutro, czas naglił dlatego te powołane do nieco jednak innych celów pracownice biblioteki, wykonywały to, do czego o dziwo, nawet za pieniądze nie można było w oleskich warunkach znaleźć ludzi.

Ta pełna mobilizacja, mozól, wysiłek, zmęczenie, a czasami też i zniechęcenie zapisały się na twarzach wszystkich dziewięciu pań, a także towarzyszących Im w tej batalii o wygraną pracownicom obsługi.

Ale tak było w przeddzień otwarcia PIMBP.

W Dniu Ich Święta — były znowu uśmiechnięte, zadowolone, uroczyste, dumne — równocześnie tak bardzo skromne.

Mają bibliotekarki budynek o pięknym frontonie, jednopiętrowy z przestronnymi wypożyczalnią dla dorosłych, dla dzieci, z prawdziwego zdarzenia magazynem książek i czasopism, pokojem opracowania księgozbioru, czytelnią książek i czasopism, czytelnią specjalistyczną, do pracy samokształceniowej, pokojem kierownika, gabinetem instrukcyjno-metodycznym i gabinetem pomocy audiowizualnych, salą seminaryjno-oświatową, z pomieszczeniami na: administrację, śniadania i przedmioty gospodarcze.

Miasto ma piękną bibliotekę, a kierownik tej placówki ma trzeci zawód — zawód księgowy, jako że w czasie trwania tej budowy zrealizowała aż: 83 rachunki na kwotę ok. 1 miliona złotych.

Na nic wszelkie słowa. Do tej biblioteki trzeba poprostu wejść, zobaczyć i ocenić. Tak — bez przesady! Na każdym kroku widoczna jest tu ręka kobiety, którą cechuje smak, umiar, elegancja.

Trzeba było widzieć mrówcze zabiegi i pieczołowitość tych młodych, dzielnych bibliotekarek o to by: okazałe, dekoracyjne kwiaty ustawić

tam, gdzie winny one być, by każdy napis był adekwatny do zawartości książek na regałach, by najdrobniejszy element dekoracyjny harmonizował z całością; firanami, dywanami, kolorem i funkcją.

Bibliotekę swoją chciały nawet poprzez dekoracje powiązać z regionem. Przyjęły więc z entuzjazmem sugestię Wydziału Kultury Prezydium WRN i Dyrektora WiMBP mgr R. Sękowskiego i zakupiły oryginały obrazów opolskich plastyków, które zdobiąc ściany Biblioteki, będą równocześnie cieszyć oko czytelników. Takim to sposobem PiMBP jest w posiadaniu dorobku własnych (tzn. opolskich) twórców i mistrzów pedzla i palety jak: Bogumiła Buczyńskiego, Henryka Rachwałskiego, Ryszarda Kowala, Alojzy Zacharskiej, Jana Szczerby, czy Romana Kłopotowskiego.

Budynek ze swoim wspaniałym wnętrzem jest. Nie na tym jednak koniec. Teraz bowiem bibliotekarki chcą uczynić wszystko — żeby oleska Biblioteka — było również biblioteką całego społeczeństwa miasta Olesna, a swoimi nowatorskimi poczynaniami oświatowymi promieniowała na całe społeczeństwo powiatu oleskiego.

I tego Im serdecznie trzeba życzyć. A o zakusach, planach i zamiarach tej nowej placówki — może kiedy indziej? Bo naprawdę warto!

MARIA DEBLESEM

WiMBP — Opole

Organizacja instruktazu zbiorowego

(SKRÓT WYKŁADU WYGŁOSZONEGO

NA SEMINARIUM WOJEWÓDZKIM

POŚWIĘCONYM DZIAŁALNOŚCI INSTRUKCYJNO-METODYCZNEJ)

Zagadnieniom działalności instrukcyjno-metodycznej w woj. opolskim poświęcono już kilka zajęć seminaryjnych. Przedmiotem rozważań uczestników seminariów wojewódzkich były następujące zagadnienia:

- instruktazowe wyjazdy rozpoznawcze
- współpraca bibliotek ze środowiskiem

Temat bieżącego seminarium: instruktaz zbiorowy — czy inaczej zespołowy podyktowany jest wieloma względami, mieszczącymi się w samych założeniach i celu, o którym za chwilę.

Jest też ono realizacją pkt. II wniosków Wojew. Komisji w sprawie usprawnień pracy w bibliotekach powszechnych brzmiącymi „wprowadzać tzw. instruktaż zbiorowy polegający na spotkaniu instruktora z 2—4 bibliotekarzami, wymagającymi tej samej pomocy w najbardziej potrzebującej bibliotece”.

Zanim przystąpię do treści właściwej tematu przypomnę krótko terminologię — pojęcie samego instruktażu.

Instruktaż — pouczanie, udzielanie wskazówek, objaśnianie, przekazywanie i wyjaśnianie przepisów dot. sposobów postępowania, pracy, działanie, polecenie.

W pojęciach instruktażu i poradnictwa istnieją pewne elementy wspólne — łączy je funkcja fachowej pomocy. Zasadniczą różnicę stanowi to, że instruktaż wiąże się ze wskazówkami i zaleceniami obowiązującymi instruowanego, podczas gdy porada jest tylko wskazaniem możliwości bez obowiązku ich wykorzystania.

Dotąd rozpatrywaliśmy przeważnie zagadnienie **instruktażu indywidualnego**, którego metody w zasadzie nie wiele się różnią od instruktażu zespołowego, bo obydwa zależą od konkretnych warunków terenowych i od indywidualnych cech oraz umiejętności instruktora; form stosowanych jest wiele w jednym i drugim.

Zarówno instruktaż indywidualny jak i instruktaż zespołowy: jest formą pracy instrukcyjno-metodycznej, która zawiera elementy nauczania takie jak:

- 1) odpowiedni dobór treści,
- 2) dostosowanie programu zajęć do odbiorców (dostępny, tak konstruowany, aby był czas na powtarzanie i utrwalanie materiału),
- 3) związaną treść z praktyką,
- 4) zasada systematycznego udziału, logika faktów,
- 5) zasada korelacji (materiał tak ułożony, aby zagadnienia uzupełniały się).

Jest to praca pedagogiczna o swoistej specyfice. **Instruktaż zbiorowy jest jedną z zasadniczych form doskonalenia, doksztalcenia kadr bibliotekarskich.**

Nie możemy zatem spraw instruktażu zespołowego rozpatrywać w oderwaniu od problemów doksztalcenia, i samoksztalcenia zawodowego bibliotekarzy.

Skoro nie ma zbyt wielkich różnic, o co zatem chodzi, jaki jest cel i założenia instruktażu zbiorowego?

Celem jest:

- 1) usprawnienie pracy instruktora, ekonomiczna gospodarka czasem z jego strony rzutująca na sprawność działania instruktora, a tym samym wyniki jego pracy tak ważne w doskonaleniu działalności naszych bibliotek,

- 2) uaktywnienie bibliotekarzy gromadzkich biorących udział w instruktażu zbiorowym,
- 3) zbiorowa ocena i korekta prac już wykonanych.

Jak winna wyglądać organizacja instruktażu zbiorowego przez PiMBP:
Kilka uwag teoretycznych.

I. Czynności przygotowawcze zespołu PiMBP:

Jeżeli zamierzamy zorganizować wyjazd zespołowy, poprzedzimy go opracowaniem koncepcji, zawierającej wszystkie elementy uwzględnione przy wyjeździe indywidualnym (materiały o placówce, opracowanie planu pobytu, uzupełnienie swoich wiadomości z zakresu tematyki instruktażu, przygotowanie strony organizacyjnej wyjazdu).

Dodatkowym elementem przygotowania **instruktażu zbiorowego będzie:** Wspólna narada instruktorów PiMBP — mająca na celu ustalenie na miejscu następujących spraw:

- 1) lokalizację biblioteki, w której będzie odbywał się instruktaż zbiorowy, biorąc pod uwagę placówki leżące w obrębie danego rejonu, tak ażeby bibliotekarze mieli dobre połączenie komunikacyjne, oraz żeby GBP nie były zbyt odległe od siebie,
- 2) placówek bibliotecznych, które w danym dniu będą podlegały instruktażowi.

Grupa winna być niezbyt liczna, aby wszyscy mogli bezpośrednio uczestniczyć w wykonywaniu prac stanowiących przedmiot instruktażu. Najlepiej 3—4 biblioteki gromadskie.

- 3) dnia i godzin, w których będzie się odbywał instruktaż, biorąc pod uwagę dni i godziny otwarcia, najlepiej pracy wewnętrznej typowanych placówek bibliotecznych, tak ażeby nie dezorganizować pracy GBP,
- 4) stopnia zaawansowania bibliotekarzy w pracy bibliotecznej,
- 5) **tematu — problematyki instruktażu zbiorowego.**

Tematyka, która ma być przedmiotem instruktażu wymaga starannego przemyślenia i przygotowania się.

Bowiem w czasie pobytu w placówce może zająć potrzeba rozpatrywania określonych problemów w specyficznych i trudnych warunkach. Tematyka instruktażu może być bardzo różna w zależności od potrzeb np:

- a) **technika biblioteczna** (omówienie i przeciwienie):
— klasyfikacje, protokoły po scontrum, trudniejsze przypadki katalogowania, struktura księgozbioru itp.
- b) **roczne czy kwartalne plany pracy bibliotek gromadzkich,**
W takim przypadku np. instruktaż w zespole może mieć formę zbiorowej oceny i korekty prac już wykonanych. **Przy planowaniu** instruktor przypomina kolejne etapy sporządzania planu, posługując się przykładem jednej z placówek.

Uczestnicy porównują właściwe elementy swoich planów lub korygują błędy. Na zakończenie instruktor dokonuje przeglądu wiadomości nabytych przez uczestników. Przykład tego typu ma na celu pogłębić umiejętności planowania.

— Innymi tematami instruktaztu zbiorowego mogą być:

- c) **prace z czytelnikiem** (aktualne zadania np. konkurs „Złoty Klos” regionalny, recytatorski itp.)
- d) **szkolenie informacyjno-bibliograficzne** (dokumentacja, kwerendy, propaganda, zaspokajanie potrzeb czytelniczych itp.).
- e) **wykorzystanie pomocy audiowizualnych w pracy oświatowej bibliotek**

Przy tym temacie zatrzymamy się nieco dłużej. Chciałabym podać kilka wariantów teoretycznie, zanim omówię tematy na konkretnych przykładach z terenu bibliotek naszego województwa.

Zakładamy, że pożyteczną i skuteczną formą instruktaztu zespołowego może być rozwiązywanie przez uczestników zadania np. „Jak wykorzystać w bibliotece lub klubie „Ruch” oświatowe audycje telewizyjne?”

- instruktor na podstawie tygodnika „radio i telewizja” ustala audycję nadającą się do wspólnego przesłuchania,
- przed audycją instruktor udziela zebranych informacji o przedmiocie i przebiegu zajęcia oraz wysuwa pytanie, na które uczestnicy będą szukać odpowiedzi,
- uczestnicy oglądają audycję, w razie potrzeby sporządzając indywidualne notatki,
- po audycji instruktor tak kieruje dyskusją, aby otrzymać odpowiedź na zapowiedziane pytania: dla kogo i do jakich celów może być wykorzystana ta audycja, co robi bibliotekarz w celu zainteresowania uczestników swojej placówki tematem audycji, jak zorganizuje pokaz, jakie przeprowadzi zajęcia uzupełniające, jak powiąże audycję z innymi zajęciami, oraz pyta jakie nowe a nieprzewidziane zagadnienia nasunęły się słuchaczom.
- instruktor dokonuje podsumowania zgodnie z tematem przeprowadzonego zajęcia.

Jak widać z powyższych przykładów, instruktazt zespołowy **nie może ograniczać się do wykładu metodyczno-informacyjnego** wówczas uczestnicy są tylko biernymi słuchaczami i mniej korzystają niż wtedy, gdy biorą czynny udział w zajęciach.

Zasadą bowiem instruktaztu zespołowego jest:

- 1) postawienie przed grupą określonego, konkretnego zadania i wspólne znalezienie najlepszych sposobów jego wykonania,
- 2) czynny udział uczestników w szukaniu metod realizacji zadania,
- 3) kierująca, inspirująca i korygująca rola instruktora,
- 4) uporządkowanie i uogólnienie wniosków metodycznych uzyskanych przez grupę pracującą pod kierunkiem instruktora.

Na jakiej podstawie winniśmy ustalać problematykę instruktażu zbiorowego?

Problematykę instruktażu zbiorowego ustala zespół instruktorów PIMBP na podstawie: rozeznania w sytuacji, obserwacji i rozmów, oraz wniosków, które nasunęły się podczas instruktażu indywidualnego w poszczególnych GBP, np. instruktor stwierdził, że na 8 podległych mu instruktażowo GBP w 3—4 placówkach bibliotekarze gromadzący mają duże trudności i braki w wydzieleniu i ułożeniu księgozbioru dla dzieci i młodzieży wg. poziomów. Stwierdzenie dyktuje, ażeby w 1 GBP przeprowadzić instruktaż zbiorowy dot. wymienionego tematu.

II. W organizacji instruktażu zespołowego w PIMBP — kolejnym etapem będzie:

— **przygotowanie i rozesłanie pism** (zawiadomień) do wszystkich 3—4 GBP o terminie i tematyce instruktażu, w zawiadomieniach oprócz tego winno się uwzględnić:

1. program instruktażu (część teoretyczna i praktyczna),
2. materiały i pomoce, które winni ze sobą przywieźć bibliotekarze na zajęcia,
3. literaturę (bibliografię) dot. tematu będącego przedmiotem instruktażu z zaleceniem przeczytania i zapoznania się z nią.

III. Ważnym etapem pracy jest: przygotowanie się samego instruktora WIMBP do prowadzenie instruktażu w zespole.

1. Zapoznanie się z literaturą i prasą fachową traktującą o zagadnieniu,
2. Wynotowanie uwag i spostrzeżeń, które nasuwają mu się podczas wyjazdów instruktażowych — indywidualnych,
3. Rozpracowanie programu zajęć: teoretycznych i praktycznych (ćwiczeń) — czyli przygotowanie **konspektu** po to, żegysię nie gubić w temacie i sprawnie prowadzić zajęcia.

IV. Jak może (powinien) wyglądać przebieg instruktażu?

Przebieg instruktażu uzależniony będzie od indywidualnego podejścia do zagadnienia przez instruktora prowadzącego zajęcia. Szttywnych ram nie może być.

Pomoc instruktora daje wówczas dobre wyniki, gdy jest indywidualizowana, dostosowana do właściwości poszczególnych placówek, do konkretnych ludzi i konkretnych sytuacji.

W jaki sposób można zajęcia przeprowadzić?

1) Część teoretyczna:

- a) zagadnienie może zreferować instruktor prowadzący zajęcia, któremu podlegają dane placówki, lub też inny specjalizujący się w danym zagadnieniu (zależnie od potrzeb),

b) instruktor może egzekwować wiadomości zdobyte przez bibliotekarzy GBP na podstawie przeczytanej w domu lektury -- na podstawie pytań,

c) prowadzić zajęcia w formie dyskusji.

2) Część praktyczna (ćwiczenie)

a) omówić zadania, które będą mieli bibliotekarze do wykonania,

a) wskazać błędy zastane w bibliotece, w której odbywa się instruktaż dot. tematu i zwrócić uwagę co w tym zakresie należałoby uzupełnić,

c) przydzielić prace do zrobienia każdemu bibliotekarzowi osobno.
Rozdać kartki ćwiczebne uprzednio przemyślane i przygotowane w PiMBP. — Pytania krótko omówić, żeby sprawdzić tym samym, co bibliotekarze skorzystali z wykładu.

d) czuwać nad całością wykonywanych zajęć,

e) podsumować ćwiczenie, zrobić małe repetytorium celem utrwalenia materiału,

f) zalecenia w zeszycie GBP,

g) wspólnie zastanowić się nad tematem następnego instruktażu w tym zespole.

Szczególną formą instruktażu zespołowego jest przekaz metodyczny. Zaznajamia on z metodami pracy oświatowej, ukazując je przy pomocy przeprowadzonego przykładowego zajęcia.

Zagadnienie to jednak wymaga osobnego omówienia, gdyż organizowane winno być w nieco odmiennych warunkach i z większym zespołem uczestników. Jest to dobra forma szkoleń seminaryjnych.

Na zakończenie rozważań teoretycznych **zastanówmy się, w których placówkach należałoby przeprowadzić instruktaż zbiorowy?**

Wydaje mi się że:

a) w bibliotekach, w których na ogół większość prac technicznych i oświatowych jest zadowolająca, a podczas wyjazdów instruktor zauważył usterki i niedociągnięcia na jakimś odcinku np.: **klasyfikacja i układ kart katalogowych.**

W tym samym zakresie stwierdzono też braki np. w 2-3 placówkach — zaniebanych ponadto i na innych odcinkach.

Instruktor uznał za słuszne — żeby w najszybszym terminie zaległości w tych 3 GBP wyprowadzić i dlatego postanowił przeprowadzić na ten temat instruktaż zbiorowy — idąc z pomocą bibliotekarzom, a tym samym nie tracąc czasu na osobne wyjazdy do każdej GBP w tej samej sprawie.

b) w bibliotekach słabych pod każdym względem -- praktyczna nauka, wyprowadzenie częściowo zaległości — wskazanie na przykładach co robić i w jaki sposób.

Konspekty do przeprowadzenia instruktażu zbiorowego opracowane przez instruktorów: PBP w Opolu, PiMBP w Koźlu i Oleśnie pod kierunkiem instruktorów WiMBP w Opolu.

KONSPEKT

Temat: Opieka GBP nad punktami bibliotecznymi

Cel instruktażu: Odświeżenie i przyswojenie wiadomości dotyczących organizacji opieki nad punktami bibliotecznymi, ze szczególnym uwzględnieniem spraw doboru książek do punktów bibliot. pod kątem potrzeb środowiska.

Metoda:

1. Wykład przygotowany przez instruktora.
2. Egzekwowanie wiadomości dot. tego zagadnienia w oparciu o zadaną literaturę — uzupełnienie wypowiedzi przez instruktora.
3. Ćwiczenia.

Przebieg instruktażu:

I. Część teoretyczna

- A. Uwagi wstępne przygotowane przez instruktora dotyczące obecnego stanu i możliwości poprawy efektów pracy punktów bibliotecznych. Miedzy innymi zwrócić uwagę na:
- zarządzenia dotyczące rozwoju punktów bibliotecznych,
 - wytyczne wojewódzkie i powiatowe (powizytacyjne) oraz aktualne porozumienia odnośnie pracy punktów bibliotecznych,
 - wykorzystanie istniejącej bazy w celu osiągnięcia lepszych wyników pracy w punktach bibliotecznych.
- B. Dyskusja, w czasie której egzekwować od uczestników wiadomości z zadananej literatury dotyczące:
1. **Organizacji opieki nad punktami bibliotecznymi,**
 - a) przygotowania punktowego do pracy
 - b) systematyczności odwiedzin w punktach i niesienia konkretnej praktycznej pomocy punktowym,

- c) organizacji dostarczania książek do punktów,
- d) zaopatrzenia punktów w materiały i druki,
- e) lokalizacji punktów
- f) wyposażenia punktów
- g) organizacji pracy punktów
- h) propagandy pracy punktów bibliotecznych
- i) sprawy wypłacania nagród dla kierowników punktów.

2. Doboru książek do punktów

- a) systematyczności wymian
- b) dobór księgozbioru pod kątem potrzeb środowiska i struktury czytelniczej,
- c) dostosowanie liczby wypożyczonych książek do liczby obsługiwanych mieszkańców,
- d) zaopatrzenie punktów w nowości wydawnicze,
- e) tworzenie w punktach bibliotecznych „księgozbiorów stałych”,
- f) układ księgozbioru w punktach,
- g) wizualna propaganda książki.

3. Dokumentacja pracy punktów.

- a) w GBP,
- b) w punkcie bibliotecznym.

II. Część praktyczna

1. **Wybranie zestawu książek do konkretnego punktu bibliotecznego po:**
 - a) zapoznaniu się ze środowiskiem,
 - b) zapoznaniu się ze strukturą czytelników,
 - c) przeanalizowaniu dotychczasowych zestawów książek wypożyczonych do punktu, ocenić czy dobór był dobry i czy uwzględniał wszystkie podstawowe elementy właściwe zestawu.
2. **Sprawdzenie czy dokumentacja pracy punktów bibliotecznych w BBP jest właściwą, czy:**
 - a) są zobowiązania kier. punktów,
 - b) sprawozdania przysyłane są na bieżąco.
 - c) realizowane są dezyderaty kier. punktów,
 - d) dopływ książek do punktów jest systematyczny (karta wymiany),
 - e) kierownik GBP czuwa nad terminowym wypłacaniem nagród kier. placówek (zestawienia kwartalne).
3. **Przygotowanie instruktazu wstępnego o pracy punktu — wyjście do punktu,**
 - a) zorientowanie się czy kier. punktu został przeszkolony w zakresie prowadzenia punktu bibliotecznego,

- b) czy posiada „Poradnik kier. punktu bibliotecznego”,
- c) sprawdzić dokumentację pracy, ewentualne braki uzupełnić,
- d) zwrócić uwagę na układ księgozbioru i jego wizualną propagandę,
- e) czy posiada tablicę informacyjną i wywieszkę o godzinach pracy,
- f) czy i jak włącza swą pracę w życie kulturalne danego środowiska.

4. Podsumowanie zajęć.

- ocenić pracę wykonaną w grupach,
- dyskusja nad przydatnością w pracy przeprowadzonego instruktażu oraz ustalenie kierunków następnych zajęć,
- zredagowanie i wpisanie zaleceń.

Uwagi organizacyjne:

1. Przygotowanie się instruktora.

Podjęcie decyzji zorganizowania instruktażu zbiorowego zobowiązuje instruktora do sumiennego przygotowania się; teoretycznie i dopięcia spraw organizacyjnych. Po ustaleniu miejsca instruktażu (wskazówki WiMBP);

- a) szczegółowe zapoznanie się z prasą i literaturą oraz wytycznymi i zarządzeniami dot. tematu,
- b) odwiedzenie placówki, w której ma być przeprowadzony instruktaż i dokonanie szczegółowego rozeznania odnośnie tematu,
- c) zapoznanie się z pracą punktu bibliotecznego, w którym będzie przeprowadzona praktyczna część instruktażu,
- d) wynotowanie dokładnie wszystkich danych dotyczących pracy punktu,
- e) zainteresowanie się opieką Rady Narodowej nad biblioteką ze szczególnym uwzględnieniem punktów bibliecznych, rozpatrzenie wykorzystania możliwości finansowych (na nagrody, sprzęt i książki) dla rozwoju tych placówek,
- f) przygotowanie pytań do dyskusji obejmujących całość zagadnienia.

2. Przygotowanie bibliotekarzy gromadzkich do zajęć.

- a) zawiadomienie na piśmie kierowników GBP o zajęciach, podanie programu i lektury do przerobienia. Przypomnienie o przywiezieniu własnych zeszytów zaleceń,
- b) wyłączenie w PBP literatury do zajęć w celu udostępnienia zainteresowanym kier. GBP.

Uwagi i wnioski:

1. Wyjście do punktu bibliotecznego przy tego typie instruktażu byłoby konieczne w celu praktycznego sprawdzenia przekazanych wiadomości.

2. Instruktor musi być przygotowany na uzupełnianie i korygowanie pytań, oraz musi kontrolować przebieg zajęć praktycznych.
3. W omówieniu teoretycznym całości zagadnienia podkreślać zastosowanie w danym środowisku szczególnie rzeczy realnych do wykonania.
4. Jeżeli brak czasu nie pozwoli na zorganizowanie wyjazdów do punktu bibliotecznego zadaniem instruktora jest zaplanowanie wyjazdów do punktów w poszczególnych gromadach w celu zastosowania praktycznego zdobytych wiadomości.

K O N S P E K T

- T e m a t :** „Wykorzystanie bibliografii zalecającej w bibliotekach gromadzkich”.
- C e l :** wyrabianie umiejętności posługiwania się bibliografiami zalecającymi.
- M e t o d a :** Wykład -- dyskusja w oparciu o przygotowaną lekturę
- C z a s :** trwania zajęć 6 godzin.

P r z e b i e g z a j ę ć

Część teoretyczna

Uwagi wstępne — instruktaż zbiorowy jako nowa forma szkolenia bibliotekarzy gromadzkich.

I. Przedmiot i zadania bibliografii.

1. Pojęcie bibliografii — wyjaśnienie terminu bibliografii na konkretnych przykładach.
2. Wzmianka o Instytucie Bibliograficznym.
3. Cel — znaczenie bibliografii ogólnych w oparciu o Przewodnik Bibliograficzny i Bibliografię Zawartości Czasopism.
4. Wskazanie najistotniejszych cech bibliografii ogólnych ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania ich przez bibliotekarzy gromadzkich.

II. Bibliografie zalecające.

1. Objaśnienia pojęcia bibliografii zalecających — założenie tego rodzaju bibliografii.
2. Dobór literatury w bibliografiach zalecających.
3. Opisy bibliograficzne: rejestracyjne — odnotowane.
4. Najważniejsze cechy bibliografii zalecających.

III. Typy bibliografii zalecającej.

1. Plany czytania,
2. Poradniki tematyczne
 - a) cel — znaczenie jakie mają poradniki tematyczne,
 - b) rodzaje poradników tematycznych,
 - c) katalogi wzorcowe jako przykładowy spis dobrze dobranego księgozbioru dla określonego typu biblioteki.

IV. Omówienie bibliografii zalecających znajdujących się w bibliotekach gromadzkich.

1. Katalogi „Książki dla bibliotek” — dwa tomy pierwsze — „Literatura piękna”, t. 2. „Literatura dla dzieci i młodzieży”, t. 3. „Literatura popularno-naukowa cz 1 i 2.

2. Literatura Piękna — adnotowany rocznik bibliograficzny.

Omówienie katalogów i adnotowanego rocznika w oparciu o materiał przygotowany przez bibliotekarzy gromadzkich wg podanych zagadnień:

- a) adres wydawniczy
 - b) zawartość, zasięg
 - c) układ
 - d) stopień trudności
 - e) aparat pomocniczy
 - f) wykorzystanie przedstawionych bibliografii przez bibliotekarzy i czytelników
 - g) konkretne przykłady wykorzystania (katalogów i adnotowanego rocznika), dostosowane do potrzeb środowiska czytelniczego celem zorientowania się w jakim stopniu został przyswojony materiał.
3. Szczegółowe omówienie poradników tematycznych znajdujących się w GBP.
 - a) poradnik bibliograficzny dot. sztuki — „Blżej Teatru”,
 - b) „ „ „ wsi „Polska Wieś Współczesna”,
 - c) „ „ „ osobowy Wojakowski Józef — „Tadeusz Kościuszko — 1746—1817”,
 - d) „ „ „ historyczny — Lech Marian — „Początki Państwa Polskiego”,
 - e) „ „ „ techniczny — „Technika i wynalazki”.

Dotyczy pojedynczych poradników tematycznych:

1. Cel opracowania w/w poradników bibliograficznych
2. Adres wydawniczy
3. Zawartość
4. Układ
5. Aparat pomocniczy
6. Wykorzystanie poradników tematycznych na przykładzie konkretnych zadań dostosowanych do warunków biblioteki.

Część praktyczna

1. Rozdać przygotowane pytania na kartkach ćwiczebnych (po 8 pytań dla każdego uczestnika) na temat praktycznego wykorzystania omawianej bibliografii.
2. Stały nadzór i pomoc w opracowaniu pytań przez bibliotekarzy.
3. Odczytywanie odpowiedzi ze wskazaniem konkretnej bibliografii, w której znaleziono odpowiedź na podane pytania.
4. Bibliotekarze wydzielą z księgozbioru biblioteki literaturę piękną i popularnonaukową dla dorosłych, którą może czytać młodzież (poziom 4).

Przy wydzielaniu w/w literatury zastosować podział czynności:

- a) jeden z bibliotekarzy odszukuje wg katalogu „Książki dla bibliotek” t. 2. (poziom 2) w katalogu alfabetycznym pozycje jakie znajdują się w bibliotece. W razie potrzeby poprawia klasyfikację na karcie katalogowej,
- b) drugi bibliotekarz wyszukuje pozycje w katalogu alfabetycznym (odszukuje na półce), a pozycje wypożyczone przez czytelników zaznacza w katalogu „Książek dla biblioteki” do oznakowania po zwroceniu,
- c) trzeci bibliotekarz oznacza książki umownym znakiem (kolorowy pasek papieru) i włącza do księgozbioru biblioteki,
- d) po wyłączeniu kilku pozycji wymieniają się czynnościami (tak żeby każdy bibliotekarz wykonywał czynności a, b, c.

Podsumowanie zajęć praktycznych.

- a) ocena czynności praktycznych poszczególnych bibliotekarzy,
- b) dyskusja.
 1. nad przydatnością przeprowadzonego instruktażu,
 2. nad tematami, które należałoby uwzględnić w kolejnych instruktażach zbiorowych.

Podanie zaleceń.

- a) w oparciu o bibliografię zalecające urządzić wystawę książek w związku z Obchodami Dni Leninowskich (19 IV — 22 IV) oraz Obchodami Dni Wolności i Zwycięstwa (16 IV — 9 V).

K O N S P E K T

T e m a t: Dokumentacja GBP (OBP).

C e l: Poglębenie wiadomości z zakresu prowadzenia dokumentacji bibliotecznej. Uporządkowanie własnej dokumentacji.

P l a n:

- 1) Wstęp — wyjaśnienie tematu.
- 2) Omówienie tematu (forma pogadanki).
 - a) statut, regulaminy,
 - b) podstawowe dokumenty — inwentarz księgozbioru, księga ubytków,
 - c) teczki na dokumentację,
 - d) zeszyty prowadzone w bibliotece związane z dokumentacją,
 - e) dziennik statystyczny kartoteki.
- 3) Zajęcia praktyczne (przegląd dokumentacji) i uporządkowanie jej, założenie brakujących teczek z pismami i zeszytów.
- 4) Podsumowanie zajęć.

M e t o d y:

pogadanka, przy omawianiu zagadnień pokaz pomocy, oraz podanie bibliografii nie objętej zadaniem domowym — w toku zajęć.

P o m o c e:

część zestawu przykładowej dokumentacji GBP, literatura. Do ćwiczeń: teczki, zeszyty, ołówki, karton, tusz, redisy.

Ad. 1). Jednym z zasadniczych zadań każdej biblioteki jest gromadzenie, opracowanie i udostępnienie zbiorów.

Obok jednak prac ściśle związanych z zasadniczymi zadaniami występują prace stanowiące składową część działalności biblioteki. Są to prace administracyjne i organizacyjne.

Do tych prac będą należały czynności związane z planowaniem pracy, stwarzaniem odpowiednich warunków pracy, prowadzeniem sprawozdawczości, statystyki, i dokumentacji całokształtu pracy bibliotecznej. Praca organizacyjna — bardzo często traktowana jest po macoszemu. Bibliotekarze nie przywiązują dużej wagi do usystematyzowania tych prac.

Trzeba jednak stwierdzić, że przy uporządkowanej dokumentacji łatwiej bibliotekarzowi zorientować się w całokształcie pracy biblioteki. Uporządkowane materiały, dokumenty biblioteczne — są m. in. podstawą sprawnej działalności.

Do najważniejszych czynników kształtujących organizację bibliotek należą **akty prawne**, na podstawie których biblioteki rozwijają swoją działalność, są to:

- regulaminy
- przepisy prawne

Co to jest statut?

- Jest to podstawowy akt prawny regulujący działalność biblioteki. Określa zadania i sposób działania biblioteki.

Jak należy postąpić, aby uzupełnić ten brak?

- Przede wszystkim trzeba opracować statut, w oparciu o „Przepisy prawne”...
- po opracowaniu sporządzić go w 2—3 egz. na maszynie oraz zatwierdzić w Prezydium na sesji.
- jeden egz. statutu powinien znajdować się w aktach biblioteki (zatwierdzony przez władzę nadrzędną = PGRN lub PORN).

Omówienie statutu — zob.: Przepisy prawne s. 56.

O czym należy pamiętać przy opracowaniu statutu?

Nie można dosłownie przepisać statutu z „Przepisów prawnych”). Zagadnienia, które nie dotyczą biblioteki pomijamy, zaś uzupełniamy te zagadnienia, które są istotne dla biblioteki.

Następnymi aktami prawnymi są regulaminy. W bibliotece gromadzkiej zasadniczo wystarcza 1 regulamin wypożyczalni.

Może być również regulamin czytelni. Oba regulaminy, o ile są w bibliotece powinny być opracowane w ramce i zatwierdzone przez władzę nadrzędną — PGRN.

Regulamin wypożyczalni jest obowiązkowy, bowiem stanowi dokument dowodowy w wypadku opornego stanowiska czytelnika, kiedy biblioteka skieruje sprawę na drogę prawną (do sądu).

Regulamin wypożyczalni zawiera na ogół następujące zagadnienia:

- określa kto i w jakim czasie może korzystać z wypożyczalni,
- jakie są wymagane formy przy zapisie,
- ustala ile książek można wypożyczyć jednorazowo (2).
- przewiduje również sankcje w przypadku niestosowania się do przepisów. (Omówienie regulaminu, koszt za przetrzymanie książek, kaucje — zobacz przepisy prawne s. 136).

Za odbiór kaucji (są zwrotne) czytelnikom należy dawać pokwitowania. W tym celu, w porozumieniu z PGRN należy prowadzić kwitariusze. Czytelnik otrzymuje odpis pokwitowania. Po wypisaniu się z biblioteki, zwrotu kwitu i uregulowania zwrotu książek — otrzymuje kaucję z powrotem. Regulaminy nie tylko powinny znajdować się w bibliotece ale i w **punktach bibliotecznych**, a opieczetowane przez GBP, OBP (tzn. zatwierdzone) jako placówki nadrzędnej.

W punktach obowiązują dwa regulaminy:

„Regulamin punktu bibl. (dla kier. punktów).

„Regulamin korzystania z punktu bibliotecznego (dla czytelników).

(Omówienie regulaminów: zob. „Por. kier. punktu bibl. s. 39—40).

Nawiązując do regulaminu punktu bibl. wiemy, że jest on pomocniczą placówką biblioteczną a tym samym zobowiązuje bibliotekarzy do systematycznej opieki nad punktem.

Przy zmianie kierownika punktu powinien być sporządzony protokół przekazanie punktu bibl. (zob. „Por. kier. punktu bibl. s. 44).

W punkcie powinien być szyld oraz informacja o godz. otwarcia.

Tyle na marginesie o punktach. Ich organizacją nie będziemy się zajmować, ponieważ nie wiąże się to zagadnienie z tematem. (Odsyłam do „Por. kier. punktu bibl.).

Z kolei przechodząc do **dokumentacji** bibliotecznej, na początku zajmniemy się **podstawowymi dokumentami**.

Które z dokumentów biblioteki są podstawowe?

— Inwentarz księgozbioru i księga ubytków.

Są to dokumenty, na podstawie których sprawdza się stan posiadania biblioteki, prawidłowość wpływów i ubytków, zgodność dowodów nabycia książek z posiadanym księgozbiorem.

Ewidencja księgozbioru prowadzona (w inwentarzu i księdze ubytków) daje materiał do sprawozdań z działalności biblioteki, bowiem wykazuje liczbę przybytków i ubytków (dane te stanowią podstawowy materiał do planowania wzrostu księgozbioru i in.).

Dlatego księga inwentarzowa i księga ubytków muszą być starannie prowadzone. Warto przypomnieć ogólne wskazówki dotyczące inwentarza księgozbioru.

W jaki sposób inwentarz powinien być przygotowany do użytkowania?

— księga powinna być przesnurowana i zatwierdzona przez władzę nadrzędną (PGRN). W razie zastosowania pieczęci lakowej należy zrobić wgłębienie na okładce,

— zatwierdzenia dokonuje władza nadrzędna przez podpisanie tekstu na ostatniej stronie,

— do końca księgi oznacza się strony (w prawym górnym rogu),

— do końca księgi należy wypełnić rubr. 2 (nr. inwentarza) uwzględniając drukowane końcówki (pierwsza pozycja i co 10).

Przy numeracji należy pamiętać, że u dołu każdej karty numery są parzyste np. 40, 60.

Jakie są zasady ogólne (w prowadzeniu inwentarza)?

— rubryk nie można przekraczać

— zapisu dokonuje się na podstawie książki

— wszystkie rubryki wypełnia się atramentem oprócz rubr. 3 (ołówkiem zwykłym) nie można nic wydrapywać ani gumować, błędy poprawia się czerwonym atramentem. W rubr. Uwagi umieszcza się datę i podpis osób wprowadzających poprawkę.

(Księgi nie można wynosić, nie daje się czytelnikom, czasopisma wpisuje się jako roczniki oprawione).

W każdej bibliotece książki przybywają, lecz i ubywają.

Co jest najczęściej przyczyną ubytku?

- zacytowanie (duża ilość wypożyczeń)
- niezwrócenie lub zniszczenie książki przez czytelnika (wypożyczenia ujęte na kartach)
- wycofane
- wycofane — nieaktualne
- zagubienie — książki nie odnalezienie przy kontroli księgozbioru wszystkie te książki wpisuje się do księgi ubytków.

A jakie wykonujemy czynności przed wpisaniem książek do księgi ubytków?

Sporządzamy komisyjnie protokół, do którego załączony jest wykaz książek przeznaczonych do usunięcia.

Jak wygląda protokół?

Jeśli to będą książki zacytowane, zniszczone lub zagubione, protokół zatwierdza i podpisuje przewodniczący lub sekretarz PGRN lub PORN. Inaczej przedstawia się sprawa z książkami nieaktualnymi pod względem treści (selekcja).

Protokół obejmujący książki nie odnalezione przy kontroli podpisuje kierownik jednostki budżetowej (przewodniczący PGRN).

Podstawą do tego podpisu musi być wniosek (oświadczenie) komisji przeprowadzającej kontrolę, stwierdzający, że książki zaginęły nie z winy bibliotekarza.

Protokoły sporządza się oddzielnie na każdy rodzaj ubytków. Protokoły te będąc podstawą usunięcia książek przechowywane są wszystkie w teczce wg numeracji, a są numerowane w obrębie roku (np. 1/68). Z każdym następnym rokiem numeracja ta zaczyna się od 1 łamana przez dwie ostatnie cyfry roku. (Pokazać jeden prawidłowo sporządzony protokół).

Jakie wykonuje się czynności przy zapisie książek przeznaczonych na ubytek (po zatwierdzeniu protokołu).

- zapis do książki ubytków wg instrukcji w inwentarzu księgozbioru zaznaczony nr ubytku rubr. ubytek.
- w inwentarzu księgozbioru przekreślać czerwonym atramentem numer inwentarzowy.

O czym należy pamiętać prowadząc księgę ubytków?

- prowadzi się podobnie jak inwentarz księgozbioru (nie można przekraczać, nie można pomyłek wymazywać).
- rubr. 2. (nr bieżący) powinna być do końca księgi wypełniona przed jej użytkowaniem
- u dołu każdej strony w wierszu „do przeniesienia” dokonuje się podsumowań liczb wpisanych do rubryk 6—11.
- liczby te przenosi się na następną stronę i wpisuje w wierszu „Z przeniesienia”.

Aby uniknąć dublowania zapisów w księdze ubytków warto sprawdzić książki przeznaczone na ubytek z inwentarza księgozbioru (czasem do księgozbioru mogą „wrócić” książki wycofane).

Celem uporządkowania pism, które są przysyłane do biblioteki i uporządkowania dokumentów, które są sporządzane w bibliotece, powinno się prowadzić następujące teczki (najlepiej te, w których pisma można przedziurkować — skoroszyty).

Jakie to są teczki?

1. specyfikacji i dowodów nabycia książek,
2. planów pracy i sprawozdań,
3. pism wychodzących i przychodzących,
4. dla poszczególnych punktów bibliotecznych na dokumentację,
5. sprawozdań GUS-owskich,
6. materiały metodyczne do pracy oświatowej z czytelnikiem,
7. zarządzenia i instrukcje,
8. protokoły ubytków,
9. protokoły kontroli księgozbioru i zdawczo-odbiorcze,
10. można założyć teczkę, w której zgromadzimy pisma i materiały związane z aktualnymi konkursami czy akcjami,
11. poza tym pisma do załatwienia pozostawiamy w teczce (wiązanej) pod nazwą „Sprawy do załatwienia”.

Ad/1. Nazwa teczki „Dowody nabycia książek” lub „Specyfikacje”. Gromadzimy w niej rachunki i specyfikacje. Ale nie tylko one są dowodami nabycia książek w bibliotece.

Jakie mamy dowody nabycia książek oprócz rachunków czy specyfikacji?

- - podziękowania obejmujące wykazy książek ofiarowanych bibliotece (kopia pisemnego podziękowania wraz z wykazem książek),
- - potwierdzenie odbioru (kopia) książek otrzymanych od czytelników w zamian za zagubione lub zniszczone książki.

W przypadku gdy do biblioteki wpłyną jakieś książki bez dokumentu, należy sporządzić dowód nabycia zawierający z jakiego źródła, kiedy ile książek przybyło.

Każda książka wpływająca do biblioteki musi posiadać dowód wpływu.

Jak przechowujemy dowody nabycia?

Poszczególne dokumenty niezależnie od rodzaju wpływu, zaopatruje się w kolejny numer (łamany przez dwie ostatnie cyfry roku) zaczynające się od numeru pierwszego z początkiem każdego roku kalendarzowego.

Przed każdym numerem umieszcza się odpowiednią literę oznaczającą rodzaj wpływu (D—1/68).

Wszystkie dowody układa się w kolejności nr, które zostały im dane i przechowuje się w teczce lub segregatorze (lata oddzielając). Ponadto

po sprawdzeniu przesyłki z dowodem nabycia i zapisaniu książek do inwentarza, umieszcza się notatkę, że książki wpisano do inwentarza, podaje się numery inwentarzowe — podpis bibliotekarza, data, pieczętka. Opis specyfikacji (1 egz. z tą notatką przesyła się do PiMBP). Jeżeli dany powiat ma inny system kontroli zakupów do GBP — podać własne przepisy).

Ad./2. Nazwateczki „Plany pracy i sprawozdania”

Przechowujemy w niej plany pracy, które bibliotekarz powinien systematycznie sporządzać.

Jakie to są plany?

- roczny (trzeba przysyłać do PiMBP, doręczyć w PGRN) — to plan problemowy,
- kwartalne są poszerzonym wycinkiem planu rocznego) — to plany szczegółowe,
- okolicznościowe, obejmujące zwykle wyłącznie planowane prace oświatowe. Są sporządzane z okazji DOKiP i innych) na żądanie placówki nadrzędnej.

Plany są ułożone w teczce (odpisy) chronologicznie wg. okresów, na które są sporządzane, a więc:

- najpierw plan roczny
- później plany kwartalne itd.

Jeżeli mamy w teczce plany z dwóch lat, to lata oddzielamy. **Sprawozdania**, które umieszczamy w tej teczce dot. wykonania planów. Inne umieszczamy w poszczególnych teczkach.

Ad/3.teczka „Pisma wychodzące i przychodzące” lub „korespondencja”. Układamy w niej pisma chronologicznie wg. dat przysłania (przez PiMBP) lub wysłania (przez GBP, OBP).

Znajdują się w niej pisma o treść: ogólnej.

Przed włączeniem doteczki, pisma rejestrujemy w zeszycie.

(Plany pracy i sprawozdania, sprawozdania GUS, materiały metodyczne, protokoły, pisma dot. aktualnych konkursów — umieszczamy w poszczególnych teczkach).

Na bieżąco w tej teczce przechowujemy pisma z 1 roku lub 2 lat. Pisma do 5 lat wstecz przechowujemy w bibliotece. Pozostałe oddajemy do przechowania w archiwum gromadzkim.

Ad/4. Teczki dla poszczególnych punktów bibl. nazwateczki „Dokumentacja punktu w...”

Co w tej teczce powinno się znajdować:

- odpis zobowiązania czy umowy z punktem
- odpis protokołu przekazania punktu
- spisy książek wypożyczonych do punktu
- odpisy sprawozdań statystycznych z każdego m-ca (tu bibliotekarz powinien zwrócić uwagę na prawidłowe wypełnianie sprawozdań).

Ad/5. Teczka „Sprawozdania GUS” — gromadzimy w niej sprawozdania GUS wg. lat. W bibliotece przechowujemy z wszystkich lat.

Ad/6. Teczka „Materiały metodyczne do pracy z czytelnikiem” — najlepiej wiązane. Co w niej gromadzimy?

- konspekty pogadanek,
- wieczorów literackich i poezji,
- scenariusze wystaw książkowych,
- tematyczne spisy bibliograficzne książek i in. (to znaczy wszystkie te materiały, które nadesłane z PiMBP, mogą być przydatne w pracy z czytelnikiem dorosłym i dziecięcym).

Układ: Można porozdzielać poszczególne materiały osobno, albo materiały dla dorosłych i dzieci. Podział do uznania bibliotekarza, ważnym jest wyodrębnienie z ogółu.

Ad/7. Teczka „Zarządzenia i instrukcje”.

Gromadzimy w niej wszelkie dokumenty dot. pracy GBP np. instrukcje dot. selekcji, wytyczne dot. obchodów DOKiP itp.

Ad/8. Teczka „Protokoły ubytków” — ponumerowane kolejno w obrębie roku zgodnie z omówieniem.

Ad/9. Protokoły kontroli księgozbioru i zdawczo-odbiorcze. Oprócz protokołów zdawczo-odbiorczych sporządzanych przy zmianie pracownika, zatwierdzanych przez PGRN przechowujemy w niej dokumentację związaną z kontrolami księgozbioru tj. spisy książek brakujących i arkusze kontroli z poszczególnych seontrum.

Ad/10. Teczka „Konkursy” czy akcje (piszemy nazwę konkursu czy akcji) gromadzimy w niej pisma oraz sprawozdania związane z daną akcją czy konkursem.

Pisma do załatwienia chwilowo umieszczamy w teczce „Sprawy do załatwienia”, które później włączamy.

Dla udokumentowania niektórych prac bibliot. usprawienia czynności prowadzi się następujące zeszyty:

- 1) zeszyt wpływu księgozbioru
 - 2) „ wydatków budżetowych
 - 3) „ wyjazdów do punktów bibliotecznych
 - 4) „ inwentarza
 - 5) „ korespondencji
 - 6) „ odwiedzin czytelników
 - 7) „ wpływu czasopism
 - 8) „ wysyłanych upomnień do czytelników
 - 9) „ życzeń i zażeń (dla czytelników) i zeszyt odwiedzin wizytacji — dla osób przybywających do biblioteki z instruktażem czy w celach kontroli.
- 11) zeszyt aktualnych akcji czy konkursów
 - 12) „ zapisu czytelników.

Po co zakładamy te zeszyty? Omawiając prowadzenie poszczególnych zeszytów postaramy wyjaśnić sobie ich cel — co równocześnie uzasadni ich potrzebę.

- Ad. 1. Zeszyty wpływu księgozbioru — dają obraz dokładnej struktury zakupu księgozbioru na dany rok. Poza tym są pomocą w sporządzaniu sprawozdań GUS. Zeszyt ten należy uzupełniać systematycznie. Obliczenie cyfr naniesionych do rubryk z poszczególnych wpływów na końcu roku zajmie mniej czasu niż wertowanie inwentarzy księgozbioru i obliczanie danych dot. struktury księgozbioru z całego roku. Zob. wzór zeszytu.
Dane w zeszycie muszą być zgodne z przybytkiem w inwentarzu księgozbioru za dany rok.
- Ad. 2. Zeszyt wydatków budżetowych daje rozeznanie w aktualnym stanie sum na poszczególnych paragrafach budżetu. Jest to ważne dlatego, że w oparciu o półroczne wykorzystanie funduszy jest opracowywany budżet na rok następny. Budżet powinien być wykorzystywany systematycznie. Bibliotekarka winna mieć stałą orientację o stanie budżetu GBP. Każdą wydatkowaną kwotę należy wpisywać w rubryce odp. paragrafu, co da możliwość posiadania stale aktualnego stanu budżetu.
- Ad. 3. Zeszyt wyjazdów do punktów bibliotecznych jest dokumentem stwierdzającym faktyczny pobyt w punkcie w celu rozliczenia z pracy wobec instancji nadrzędnej. Daje obraz pracy bibliotekarza w ramach opieki nad punktem. Pokazać wzór zeszytu; rubryki: data wyjazdu, nazwa punktu i cel wyjazdu — podpis punktowego.
- Ad. 4. Zeszyt inwentarza pełni rolę spisu mebli i innego sprzętu, którym biblioteka dysponuje. Pokazać zeszyt — rubryki: data wpisu, nazwa sprzętu, nr inwentarza, uwagi. Wyposażenie biblioteki jest ujęte w księdze inwentarzowej Prezydium GRN. W niektórych gromadach prowadzone są księgi inwentarzowe przez bibliotekę. Wtedy osobny zeszyt jest zbędny.
W zeszycie tym powinno być zaznaczone jaki sprzęt znajduje się w punktach (w rubryce uwagi).
- Ad. 5. Zeszyt korespondencji — każde pismo nadesłane do GBP i które GBP wysyła powinno być zarejestrowane w zeszycie. Nr kolejny zaczynając od pierwszego w obrębie roku, łamany przez dwie ostatnie cyfry roku, umieszczamy na piśmie. Np. Lp 2/68. Na pismach wysyłanych skrót Nr Bibl. 2/68 — umieszczamy w górnym lewym rogu, pod pieczętką (podłużna).
Na pismach przychodzących nr. pod którym zarejestrowano pismo umieszczamy u dołu treści pisma (np. 5(68) — po zapoznaniu się z treścią do chwili załatwienia odkładamy je do teczki. „Sprawy do załatwienia”, po czym wraz z odpisem odpowiedzi umieszczamy w odpowiedniej teczce.
Pokazać wzór zeszytu. Rubryki zgodne z rubr. dziennika podawczego
- Lewa strona zeszytu:
Lp. Data — od kogo — treść pisma,

Prawa strona zeszytu:

od kogo — treść pisma, L.p. i data wspólna dla obu stron.

Ad. 6 Zeszyt odwiedzin w czytelni służy do udokumentowania ruchu czytelników w czytelni. Jest podstawą do umieszczania danych w Dzienniku statystycznym rubr. „Czytelnia”. Pokazać wzór zeszytu — rubryki: data, Lp., imię i nazwisko, z czego korzystano.

Ad. 7. Zeszyt wpływów czasopism — notujemy w nim wpływ czasopism, które biblioteka zaprenumerowała na rok bieżący. Mamy w nim obraz czy wszystkie czasopisma są nadsyłane przez PUPiK „Ruch”. Prowadząc zeszyt szybko możemy się zorientować, które numery czasopism nie zostały nadesłane i złożyć reklamację. Zamiast zeszytu wpływ czasopism można zaznaczyć na kartach akcesyjnych, ale są kłopoty z nabyciem tych druków. Pokazać zeszyt. Każdą stronę przeznaczają się na jeden tytuł. Ilość rubryk uzależniona od czasopisma (dziennik, tygodnik itp.).

Ad. 8. Zeszyt wysyłanych upomnień do czytelników. Na pozór wydaje się, że praca ta przy wysyłce I upomnienia jest zbyt duża. Jednak przy wysyłaniu II i ewent. III upomnień nie musimy wertować w kartotekach, a dane odpisujemy z zeszytu. Najczęściej zeszyt ten służy do rozliczenia się ze znaczków, które w większej ilości zużywamy — (**pieczęć poczty**). Ze znaczków bibliotekarz rozlicza się w taki sposób; jaki życzy sobie PGRN.

Pokazać zeszyt — rubryki: data, Lp. imię i nazwisko czytelnika, nr inw. książki — autor i tytuł książki.

Ad. 9. Zeszyt życzeń i zażeń oraz zeszyt odwiedzin (wizytacji) przed użytkowaniem powinien być ponumerowany.

W pierwszym z nich czytelnicy wpisują życzenia i zażenia. W drugim — osoby — wizytujące bibliotekę lub udzielające instruktażu notują w nim swój pobyt łącznie z zaleceniami — pokazać oba zeszyty.

Ad. 10. Należy prowadzić zeszyt, w którym notujemy przebieg aktualnego konkursu. Tu już nie ma rubryk. Notujemy w nim rodzaj przeprowadzonych zajęć, w celu ułatwienia pracy przy sporządzaniu sprawozdania z przebiegu całości.

Przy prowadzeniu poszczególnych teczek czy zeszytów, ważne jest to, aby prowadzić je na bieżąco, co nie zajmuje zbyt wiele czasu w codziennej pracy.

Bardzo ważną jest dokumentacja ruchu czytelniczego w bibliotece, bowiem organizacja czytelnictwa to jedno z podstawowych zadań biblioteki.

Od strony dokumentacyjnej to przede wszystkim właściwa ewidencja i statystyka czytelnictwa.

Z ewidencją czytelników wiąże się prowadzenie kartotek:

- 1) kartoteka kart czytelników,
- 2) „ „ książek,
- 3) „ „ zapisu (zobowiązań czyt.).

ad/1. Układ czytelników wg nr kart w obrębie poszczególnych miesięcy danego roku (Przegródki),

Karty czytelników od 7 do 17 lat są wydzielone.

zasadą jest zmiana rejestracji wszystkich czytelników zgłaszających się po 1 stycznia. Numeracja zaczyna się od 1.

Rubryki należy skrupulatnie wypełniać. Jeśli na karcie są notowane wypożyczenia z kilku lat, oddzielamy lata — podkreślamy ostatni zapis starego roku, nowe zapisy oddzielając datą roku nowego. Stare karty czyt. — na których nie figurują książki do zwrotu — powinno się przechowywać do 5 lat wstecz dla celów badawczych.

ad/2. Układ kartoteki kart książek — wg. nr kart (Przegródki).

ad/3. Układ kartoteki zobowiązań. Corocznie po 1 stycznia zakłada się „nową” kartotekę kart zapisu (zobowiązań), w której umieszcza się w układzie alfabetycznym wg nazwisk razem: karty zapisu czytelnika przerejestrowanego z roku ub. i karty zapisu czytelników nowozapisanych. Ponieważ ta kartoteka stanowi słabą stronę bliżej zatrzymamy się przy niej.

Przy wypełnianiu kart zapisu należy pamiętać o dokładnym wypełnieniu rubryk (nr dowodu, adres i in.) atramentem. Czytelnik własnoręcznym podpisem zobowiązuje się do przestrzegania przepisów korzystania z biblioteki. Karty zapisu czytelników do lat 14 podpisują rodzice lub opiekunowie. Przy zmianie rejestracji kart zapisu — należy sprawdzić aktualność danych, a dot. czytelnika. Kart nie zakłada się co roku lecz wyjmuje z lat ubiegłych. Do celów statystycznych układa się osobno karty zapisu czytelników, którzy przybyli w bieżącym miesiącu. Po przeliczeniu i zapisaniu ich liczby w sprawozdaniu miesięcznym, karty włącza się do ogólnego układu.

Karty zapisu czytelników, którzy przestali korzystać z biblioteki (wypisali się lub nie zarejestrowali w roku kalendarzowym) przechowuje się w oddzielnej kartotece (układ alfabetyczny), przez 2 lata. Ze sprawną statystyką czytelników związane jest prowadzenie indeksu czyli spisu czytelników. W zeszycie w tej kolejności w jakiej zgłaszają się do biblioteki;

Nr.	Data	Nazwisko i imię	Symbol statystyczny
-----	------	-----------------	---------------------

Rejestr ten często jest jedynym przejrzystym przeglądem tego ilu i z jakich grup społecznych wpisało się w danym miesiącu czytelników. (Nie zawsze zobowiązania są prowadzone na bieżąco — brak druków i inne powody).

Statystyka ruchu czytelniczego prowadzona jest w Dzienniku.

Nie będziemy się zagłębiać w zagadnienia związane ze sporządzaniem statystyki dziennej, miesięcznej czy rocznej. Instrukcję łatwo znaleźć na okładce Dziennika.

Niemniej chcę zwrócić uwagę na sprawy, które są pomijane.

- Rubryka „Księgozbiór” na początku roku, dane zgodne ze sprawozdaniem GUS, jak również w rubr. dot. stanu książek w punktach bibliot.
- Konieczne jest wypełnienie rubryk związanych z wypożyczaniem książek do punktów bibliotecznych, form pracy z czytelnikiem zarówno formy żywego słowa i formy wizualne, wyjazdy służbowe.
- Konieczne jest wypełnianie na bieżąco ostatniej strony karty w Dzienniku, gdzie znajdują się zestawienia pomocnicze (niezmiernie to przyspiesza sporządzenie części sprawozdania GUS).
- W statystyce miesięcznej należy zwrócić uwagę na to, aby rozbieżność wypożyczeń było zgodne z ogólną ich liczbą, rozbieżność czytelników wg. wieku i osobno wg. zajęcia — równało się liczbie czytelników zarejestrowanych w ciągu m-ca.
- Wypożyczeń czasopism różnych na miejscu nie notujemy.
- dane te dotyczące ruchu w czytelnicy winny być zgodne z notatkami w zeszycie odwiedzin czytelnicy (a nie orientacyjne).

Ćwiczenia:

- 1) Każdy z bibliotekarzy przegląda teczkę wg. kolejności — w razie braku zakłada je.
- 2) Przegląd zeszytów — wprowadzenie poprawek, założenie brakujących.
- 3) Przegląd Dzienników — wyjaśnienie niejasności w prowadzeniu — uzupełnienie zestawień pomocniczych.
- 4) Zestawienie uporządkowanej dokumentacji.

JADWIGA GRUSZKA

PiMBP Pszczyna

Powielanie kart katalogowych— wielka pomoc przy centralnym opracowaniu księgozbioru

W roku 1968 powstał przy Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Pszczynie Dział Gromadzenia i Opracowania Księgozbioru. W ten sposób Biblioteka Powiatowa wzięła na siebie obowiązek opracowywania księgozbiorów dla wszystkich podległych sobie placówek, których jest obecnie 28. Do dyspozycji Działu była tylko jedna maszyna do pisania.

Wobec tego w czasie zakupu książek wszystkie koleżanki z innych działów pomagały przy opracowaniu książek, pisząc karty katalogowe ręcznie. Praca trwała kilkanaście dni, a nawet kilka dygodni. Książki trafiały do czytelnika dopiero z 2-miesięcznym opóźnieniem.

Pod koniec 1969 r., zakupiliśmy w Rzemieślniczej Spółdzielni Zaopatrzenia i Zbytu w Szczecinie (Al. Wojska Polskiego 70) zapropagowaną przez Bibliotekę Wojewódzką adresarkę. Adresarka dzięki swym wymiarom nadaje się świetnie do powielania kart katalogowych.

Adresarka zbudowana jest z dwóch żeliwnych płaszczyzn, połączonych ze sobą zawiasami. Jedna z płaszczyzn stanowi pulpit, druga pokrywą. Wewnątrz na pokrywie przyklepiona jest poduszka o wymiarach 10×17 cm (podobna do poduszki do stempli). Powielanie polega więc na przyciśnięciu pokrywy, na której na poduszce nasiąkniętej farbą drukarską przyklepiona jest matryca do pulpitu, gdzie umieszczona jest pusta karta katalogowa.

Do powielania więc, oprócz powielarki, potrzebne są: matryce woskowe, farba drukarska i maszyna do pisania.

Przed przystąpieniem do pracy należy powielarkę zarejestrować w Urzędzie Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk przy Prezydium Powiatowej Rady Narodowej, który wydaje zezwolenie na zakup matryc. Oprócz tego Urząd zobowiązuje posiadacza powielarki do prowadzenia ewidencji powielonych kart katalogowych w tzw. książce kontroli. Ze względu na nieczytelność użytych matryc przechowuje się dla kontroli po 1 odbitce karty, które z kolei po pewnym czasie (gdy nagromadzi się zbyt dużo) niszczy się w obecności trzech osób, sporządzając z tego aktu protokół.

Matryce woskowe lub kołodionowe kupuje się w sklepach papierniczych. Należy zwrócić uwagę na datę produkcji matryc, gdyż ich aktywność jest określona 18-miesięcznym terminem. W swojej pracy używaliśmy matryc produkcji polskiej i czechosłowackiej. Te ostatnie okazały się jednak lepsze.

Farbę drukarską i olej drukarski zakupiliśmy w Toruńskiej Fabryce Farb Graficznych „Atra” w Toruniu. Jest to czarna farba drukarska offsetowa. Do powielania miesza się ją z olejem drukarskim: do 1 l farby dodaje się 2—3 łyżki oleju.

Na podstawie naszych doświadczeń doszliśmy do wniosku, że najbardziej czytelne i najczystszej powielone są karty, kiedy matryce napisane zostały na maszynie o dużych i ostrych czcionkach.

TOK PRACY:

1. Na matrycy obrysować lekko ołówkiem ramki kart katalogowych. Na jednej matrycy zmieszczą się 4 karty katalogowe.
2. Napisać na maszynie (bez taśmy) treść karty katalogowej.
3. Matrycę pociąć na 4 części (wg zapisanych kart katalogowych).

4. Na poduszkę powielarki nałożyć pędzlem przygotowaną farbę, niezbyt grubą warstwą.
5. Matrycę przyłożyć licem (pozytywem) do poduszki.
6. Czysty kartonik karty katalogowej przyłożyć na pulpit powielarki. Pod kartonik podłożyć miękki papier lub cienki filc.
7. Odbijać matrycę na kartę przyciskając pokrywę do pulpitu lub układając kartę bezpośrednio do matrycy.
8. Mokre karty katalogowe kłaść na papier bibułowy. Można do tego użyć tekturkę z matryce, która jest bibulasta, dzięki czemu można je układać jedna na drugiej.
9. Nazajutrz karty katalogowe są suche i można je wkładać do książek.

Z jednej matrycy można zrobić nawet kilkaset odbitek. Można nawet matrycę zdjąć z poduszki dla ponownego nasycenia jej farbą. Kilkakrotnie sporządzano matryce brakujących druków bibliotecznych, jak np. kart książek lub kart centrali. Wtedy ilość odbitek z jednej matrycy dochodziła nawet do 600 sztuk. Przy powielaniu kart praca zorganizowana jest w ten sposób, że jedna osoba przygotowuje matryce, pisze treść kart katalogowych na maszynie, wpisuje je do książki kontroli i oblicza ilość potrzebnych kart, druga osoba tylko powiela. W czasie 7 godzin można odbić 350—400 kart. Powielenie nie jest ani zbyt trudne, ani zbyt łatwe. Trzeba bowiem nabrać trochę wprawy. Z doświadczeń naszych wynika, że najłatwiej jest przykładать pustą kartę bezpośrednio do matrycy, pocierając odwrocie karty kilkakrotnie palcami. Ważne również jest, aby na poduszkę nie nałożyć zbyt dużo farby, ponieważ przy grubszej warstwie farby matryca się ślizga i łatwo ulega zniszczeniu.

Dziś nie wyobrażamy sobie centralnego opracowania księgozbioru dla 28 placówek bez powielarki.

Przy opracowywaniu książek wykorzystujemy karty adnotowane Biblioteki Narodowej. Przy każdym zakupie stwierdzamy, że tylko 35—40 proc., tytułów książek posiada te karty, zaś do około 60 proc., zakupu drukujemy karty katalogowe na powielarce.

Przy przeciętnym zakupie po wykorzystaniu kart adnotowanych pozostaje do opracowania około 200 tytułów. Według dotychczasowych danych drukujemy średnio około 20 kart dla każdego tytułu, co daje w sumie około 40000 kart powielonych dla każdego zakupu.

Dzięki więc zastosowaniu powielarki czas sporządzania kart katalogowych został skrócony z 2 miesięcy do 2 tygodni. Obecnie opracowanie centralne księgozbioru odbywa się przy zatrudnieniu tylko 2 osób (trzecia osoba dorywczo).

MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

w Sosnowcu

POLSKA PARTIA ROBOTNICZA

(Wybór literatury).

Prezentowany zestaw bibliograficzny o Polskiej Partii Robotniczej, w związku z przypadającą w styczniu 1972 roku 30 rocznicą jej powstania, stanowić ma pomoc dla bibliotekarzy w wyborze literatury dla czytelników.

Przy wyborze literatury do zestawu starano się — poza podstawowymi opracowaniami ogólnymi o PPR — uwzględnić przede wszystkim materiały dotyczące działalności Partii na terenach obecnych województw katowickiego i opolskiego. Zestaw obejmuje zarówno druki zwarte jak i artykuły z czasopism, przy czym w przypadku materiałów czasopiśmienniczych uwzględniono jedynie opracowania obszerniejsze, bardziej systematyczne.

Zgromadzone w bibliografii materiały — z punktu widzenia poziomu ich opracowania — są trudne, stąd przede wszystkim zalecane być mogą młodzieży starszych klas szkół średnich, studentom, wykładowcom szkolenia partyjnego, nauczycielom, a także osobom poszukującym materiałów do referatów, odczytów itp. Dla młodzieży młodszej dostępne są jedynie te opracowania, które w zestawie przy kolejnym numerze pozycji, oznaczono znakiem „x”. Materiały zawarte w bibliografii można wykorzystać przy sporządzaniu kartotek zagadnieniowych.

I. Polska Partia Robotnicza — źródła i dokumenty.

Druki zwarte:

1. Kształtowanie się podstaw programowych Polskiej Partii Robotniczej w latach 1942—1945. Wybór materiałów i dokumentów. W-wa 1958, „Książka i Wiedza” ss. 590. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
2. Partia w cyfrach od I do II Zjazdu 1945—1948. W-wa 1948 „Książka i Wiedza” ss. 133.

3. PPR. Rezolucje, odezwy, instrukcje, okólniki KC. VIII. 1944—XII 1945. W-wa 1959 „Książka i Wiedza” ss. 297. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
4. PPR. Rezolucje, odezwy, instrukcje i okólniki KC. I. 1946—I. 1947. W-wa 1961 „Książka i Wiedza” ss. 218. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
5. Publicystyka konspiracyjna PPR (1942—1945). W-wa „Książka i Wiedza” T. 1 — 1961 ss. 381, T. 2 — 1964 ss. 682, T. 3 — 1967 ss. 729. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
6. Reforma rolna PKWN. Materiały i dokumenty. W-wa 1959 Państw. Wydawn. Rolne i Leśne ss. 211.

Artykuły z czasopism:

7. Minczakiewicz A.: Problematyka Ziem Zachodnich w dokumentach KC PPR. Kwartalnik Opolski R. 8:1962 nr 1 s. 82—86.
8. Pawłowicz J., Wilkusz M.: Z działalności Polskiej Partii Robotniczej w latach 1942—1944. Niektóre ważniejsze dokumenty. Nowe Drogi R. 16:1962 nr 1 s. 34—65.
9. Polska Partia Robotnicza w walce o wyzwolenie kraju. Dokumenty. Wojskowy Przegląd Historyczny R. 12:1967 nr 1 s. 7—14.
10. Rechowicz H.: Z materiałów archiwalnych dotyczących okupacyjnej działalności PPR, GL i AL na terenie V Obwodu (Śląskiego). Zranie Śląskie R. 25:1962 z. 1a s. 309—336.

II. Polska Partia Robotnicza — opracowania ogólne

Druki zwarte:

11. Gołębiowski J. W.: Nacjonalizacja przemysłu w Polsce. W-wa 1965 „Książka i Wiedza” ss. 357.
12. Gołębiowski J. W.: Walka PPR o nacjonalizację przemysłu. W-wa 1961 „Książka i Wiedza” ss. 353.
13. Góra W.: PPR w walce o podział ziemi obszarnej (1944—1945). W-wa 1962 „Książka i Wiedza” ss. 362. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
14. Góra W.: Reforma rolna PKWN. W-wa 1969 „Książka i Wiedza” ss. 272.
15. Góra W.: Halaba R.: O utworzenie i utrwalenie władzy ludowej 1944—1948. Wybrane zagadnienia. W-wa 1968 Wydaw. Min. Obrony Narod. ss. 243. Uwagi i Polemiki.
16. Historia polskiego ruchu robotniczego 1864—1964. T. 2 W-wa 1967 „Książka i Wiedza” s. 364. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
17. Kersten K.: Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego. 22 VII—XII 1944. Lublin 1965 Wydawn. Lubelskie ss. 263.
18. Kołomejczyk N.: PPR 1944—1945. Studia nad rozwojem organizacyjnym partii. W-wa 1965 „Książka i Wiedza” ss. 337. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.

19. Kołomejczyk N.: *Ziemia Zachodnia w działalności i PPR*. Poznań 1966 Wydawn. Poznańskie ss. 283.
- x20. Malinowski M.: *Z dziejów powstania Polskiej Partii Robotniczej*. W-wa 1958 „Książka i Wiedza” ss. 54.
- x21. Malinowski M., Przygoński A., Kołomejczyk N.: *Polska Partia Robotnicza*. W-wa 1962 „Książka i Wiedza” ss. 317.
22. Przygoński A.: *Praca konspiracyjna PPR. Zarys-katalog-życiorys*. W-wa 1966 „Książka i Wiedza” ss. 322. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
23. Słabek H.: *Polityka agrarna PPR. (Geneza i realizacja)*. W-wa 1967 „Książka i Wiedza” ss. 598.
- x24. *Szkice z dziejów polskiego ruchu robotniczego w latach okupacji hitlerowskiej. (Cz. 1—4)*. W-wa 1960—1961 „Książka i Wiedza” ss. 86+94+112+111.
Zawiera: Malinowski M.: *Komuniści polscy w walce o odbudowę rewolucyjnej partii i program wyzwolenia*. Październik 1939 — styczeń 1942; Poterański W., Wilsz M.: *Utworzenie Polskiej Partii Robotniczej. PPR organizatorem walki zbrojnej z okupantem hitlerowskim*. Styczeń 1942—marzec 1943; Przygoński A.: *PPR w walce o koncepcję ustrojową przyszłej Polski i utworzenie ludowo-demokratycznej reprezentacji narodu*. Marzec—grudzień 1943; Pawłowicz J.: *PPR organizatorem demokratycznego frontu narodowego w okresie decydujących walk o wyzwolenie kraju i władzę ludową*. Styczeń—lipiec 1944.
25. *1944—1947. W walce o utrwalenie władzy ludowej w Polsce*. Kom. red. Jan Czapla i in. W-wa 1967 „Książka i Wiedza” ss. 385.
26. Weber A.: *Podziemne rady narodowe w walce o Polskę Ludową*. W-wa 1954 „Książka i Wiedza” ss. 76.
27. *Zarys historii polskiego ruchu robotniczego (lipiec 1941—styczeń 1947)*. [Aut.] Władysław Góra [i in.] W-wa 1961 „Książka i Wiedza” ss. 269.
28. *Z najnowszych dziejów Polski 1939—1947*. Zbiór art. pod red. W. Góry i J. Gołębiowskiego. W-wa 1961 „Książka i Wiedza” ss. 455. (Także o powojennej działalności PPR).

Artykuły z czasopism:

29. Bednarek St.: *KRN. W XX-lecie PPR. Prawo i Życie R. 7 1962 nr 3 s. 1, 7*.
30. Borkowski J.: *Badania nad dziejami PRL — Polska Ludowa. Materiały i Studia T. 2: 1963 s. 175—198*.
31. Czeszko B.: *PPR pierwsze lata. Przegląd Kulturalny 1962 nr 2 s. 1—2*.
32. Drukier B.: *PPR-organizator władzy ludowej. Nowe Drogi R. 18: 1962 nr 1 s. 10—21*.

33. Drukier B.: Przyczynek do rozwoju sytuacji politycznej w okresie PKWN. Skróć ref. — Materiały i Studia Najnowszej Historii Polski, T. 1:1963 s. 5—21.
34. Fiderkiewicz A.: Gdy powstała partia. Za wolność i Lud R. 14:1962 nr 1 s. 8—9.
35. Gołębiowski J.: XXV rocznica Deklaracji Programowej PPR „O co walczyliśmy?” Zaranie Śląskie R. 31:1968 z. 4 s. 522—535.
- x36. Gołębiowski J.: XXV rocznica powstania PPR. Rocznik Polityczny i Gospodarczy 1967 s. 114—124.
37. Gołębiowski J., St. L.: XX rocznica powstania Polskiej Partii Robotniczej. Kwartalnik Historyczny R. 69:1962 z. 4 s. 991—997.
38. Gościński K.: Koncepcje ustrojowo-polityczne PPR. Prawo i Życie R. 12:1967 nr 3 s. 1, 4—5.
39. Gościński K.: Narodziny trzeciej Rzeczypospolitej (Program PPR). Prawo i Życie R. 15:1970 nr 15 s. 1—2.
40. Góra W., Halaba R.: Z problemów I Zjazdu PPR. Z Pola Walki R. 5:1962 nr 2 s. 3—27.
41. Halaba R.: Z problemów polityki PPR wobec reakcji i PSL (lipiec 1944—lipiec 1945). Z Pola Walki R. 12:1969 nr 2 s. 39—55.
- x42. Halaba R., Kołomejczyk N.: Dwudziestolecie Polskiej Robotniczej. Rocznik Polityczny i Gospodarczy. 1962 s. 94—100.
43. Jakubowski J.: Struktura organizacyjna Polskiej Partii Robotniczej (1944—1948). Materiały i Studia z Najnowszej Historii Polski. [T.] 3:1967 s. 145—164.
44. Kołomejczyk N.: PPR-owska koncepcja demokratycznego frontu narodowego. Ideologia i Polityka 1970 nr 11 s. 13—49.
- x45. Koncepcje polskiej polityki zagranicznej w myśli i praktyce politycznej PPR. Wypow.: Ryszard Frelek, Adam Kruczkowski, Marian Malinowski, Kazimierz Sidor, Marian Zychowski. Sprawy Międzynarodowe R. 20:1967 z. 3 s. 98—116.
46. Kowalski J.: Idee do których nawiązujemy. Życie Partii 1962 nr 1 s. 1—3.
47. Kulikowski M.: Walka PPR o umocnienie sojuszu robotników i chłopów w okresie referendum i wyborów do Sejmu Ustawodawczego (w świetle dokumentów PPR). Materiały i Studia z Najnowszej Historii Polski (T.) 3:1967 s. 193—197.
- x48. Machejek W.: PPR była potrzebna narodowi polskiemu. Życie Literackie R. 12:1962 nr 1 s. 1, 9.
49. Malinowski M.: Główne treści deklaracji PPR „O co walczyliśmy?”. Ideologia i Polityka 1970 nr 1 s. 36—43.
50. Manel; M.: Koncepcje prawno-ustrojowe PPR. Państwo i Prawo R. 17:1962 nr 7 s. 3—11.
51. A. N.: W 25 rocznicę powstania Polskiej Partii Robotniczej. Problemy Pokoju i Socjalizmu 1967 nr 6 s. 54—57,

52. Pawłowicz J.: Deklaracja Programowa Polskiej Partii Robotniczej „O co walczymy?”. *Z Pola Walki* R. 11:1968 nr 4 s. 77—91.
53. Pawłowicz J.: 25-lecie PPR: Polityka PPR w sprawie utworzenia demokratycznej reprezentacji narodowej. — Programowe i organizacyjne zasady KRN. — KRN w walce o front narodowy. *Rada Narodowa* R. 24:1967 nr 17 s. 3—4, nr 20 s. 8—9, nr 24 s. 8—9.
54. Pawłowicz J.: Uwagi na temat kształtowania się strategii PPR i międzynarodowego ruchu robotniczego w okresie II wojny światowej. *Z Pola Walki* R. 7:1964 nr 1 s. 32—46.
55. Piasecki H.: Pierwszy akt (Początki reformy rolnej). *Życie Partii* 1962 nr 3, s. 13—14.
56. Pilichowski Cz.: Zagadnienie Ziemi Zachodnich w programie i działalności Polskiej Partii Robotniczej. *Kwartalnik Opolski* R. 8:1962 nr 1 s. 11—44.
57. Pomykało W.: Kształtowanie się programu PPR. *Współczesność*. R. 7:1962 nr 2, s. 1, 4—5.
58. Poterański W.: Historycznej wagi dokument. (W 25 rocznicę opublikowania przez Polską Partię Robotniczą deklaracji „O co walczymy?”). *Nowe Drogi* R. 22:1968 nr 11 s. 43—49.
59. Przygoński S.: Z początków działalności PPR. *Nowe Drogi* R. 16:1962 nr 1 s. 3—9.
60. Romanowski S.: Jak kształtowała się polityka rolna PPR w latach 1944—1947. *Ideologia i Polityka* 1970 nr 2 s. 48—54.
61. Skowroński A.: Program Polskiej Partii Robotniczej wobec problemu powojennej granicy polsko-niemieckiej. *Przegląd Zachodni* R. 18:1962 nr 2 s. 236—252.
62. Słabek H.: U źródeł polityki rolnej PPR. *Z Pola Walki* R. 7:1962 nr 2 s. 63—97.
63. Stępień M.: Podstawowe założenia programu Polskiej Partii Robotniczej w dziedzinie oświaty. *Przegląd Historyczno-Oświatowy* R. 5:1962 nr 4 s. 659—670.
64. Syzdek B.: Zjednoczenie PPR i PPS — powstanie PZPR. (Spory ideowe i etapy przygotowań). *Z Pola Walki* R. 11:1968 nr 4 s. 93—120.
65. Szydłowski R.: Na ekranie pamięci. (Polityka kulturalna PPR w latach 1945—1948). *Życie Literackie* R. 12:1962 nr 4 s. 9—10.
- x66. Turlejska M.: Było to w styczniu 1942 r. ... (Powstanie PPR). *Życie Literackie* R. 17:1967 nr 4 s. 1, 7.
- x67. Turlejska M.: W czasie teraźniejszym i przeszłym. (Geneza PPR). *Polityka* R. 6:1962 nr 32 s. 1,6. Uzup. Koźniewski K. *Polityka* 1962 nr 33 s. 1, 2.
68. Werblan A.: Droga do niepodległości w koncepcjach PPR (1942 — luty 1943). *Dzieje Najnowsze* R. 1:1969 nr 3 s. 61—94.
69. Wojas P.: Historyczna rola Polskiej Partii Robotniczej. *Kwartalnik Opolski* R. 8:1962 nr 1 s. 5—10.

III. Działalność PPR na Opolszczyźnie, Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim.

Druki zwarte:

70. Gołębiowski J.: Pierwsze lata 1945—1947. Katowice 1969 „Śląsk” ss. 393. Śląski Instytut Naukowy.
- x71. Kronika ruchu robotniczego w województwie katowickim. Pod red. Adama Hrebendy. Katowice 1971 Śląski Instytut Naukowy s. 71—114. Zeszyty Naukowe Nr 51.
72. PPR na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim. Materiały sesji naukowej poświęconej XX rocznicy powstania PPR. Katowice 25—27 stycznia 1962. Cz. 1—2. Katowice 1962 „Śląsk” ss. 262 + 223.
73. PPR na Opolszczyźnie. Materiały sesji naukowej w Opolu 2—3 marca 1962 r. Red. Tadeusz Swedek, Katowice 1964 „Śląsk” ss. 218. Instytut Naukowy w Opolu.
74. PPR na ziemi brzeskiej. Materiały konferencji naukowej poświęconej XX rocznicy powstania PPR. Brzeg 15. XII. 1962. Opole 1964. Kom. Wojew. PZPR Wydz. Propag. i Agit. ss. 133.
75. Rechowicz H.: Pierwsze wybory. (Rola PPR w wyborach do Sejmu Ustawodawczego w 1947 r. w województwie śląsko-dąbrowskim). Katowice 1963 „Śląsk” ss. 206.
76. Rechowicz H.: Publicystyka śląskiego obwodu PPR 1942—1945. Wybór i opr. ... Katowice 1968 Śląski Instytut Naukowy ss. 114. Zeszyty Naukowe nr 8.
77. Ruch komunistyczny w Polsce 1918—1968. Materiały z sesji naukowej poświęconej 50-leciu ruchu komunistycznego na terenie obecnego woj. katowickiego. Katowice 29—30 listopada 1968 r. Pod red. H. Rechowicza. Katowice 1969 Śląski Instytut Naukowy ss. 320. [Zawiera m. in. pracę N. Kołomejczyka: Miejsce Śląska w programie i działalności Polskiej Partii Robotniczej].
78. W 25 rocznicę powstania PPR. Materiały sesji naukowej. Katowice 23. I. 1967 r. Red. K. Popiołek, H. Rechowicz. Katowice 1967 Śląski Instytut Naukowy, ss. 127.

Artykuły z czasopism:

79. Brumberg L.: Ofiarnym trudem i znojem okupiono zwycięstwo. (Działalność PPR na Opolszczyźnie). Kwartalnik Opolski R. 8:1962 nr 1 s. 132—134.
80. Czech St.: Rola PPR w kształtowaniu się rad narodowych na Śląsku Opolskim. Zeszyty Naukowe Instytutu Śląskiego. Ruch Robotniczy na Opolszczyźnie. 1969 z. 6 s. 17—25.
81. Gołębiowski J.: Rola PPR w uruchomieniu i organizowaniu przemysłu Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego w 1945 r. Zaranie Śląskie R. 25:1962 z. 1a s. 248—288.
82. Góra W.: Na marginesie sesji 20-lecia PPR. Kwartalnik Opolski R. 8:1962 nr 1 s. 168—171.

83. Jagas J.: Działalność PPR i jej rola w rozwoju związków zawodowych w przemyśle Śląska Opolskiego. *Kwartalnik Nauczyciela Opolskiego* 1968 nr 4 s. 8—18.
84. Kaliszczuk W.: Z lasów włodowickich na Opolszczyznę. (Działalność PPR w czasie okupacji i w pierwszych latach powojennych). *Kwartalnik Opolski* R. 8:1962 nr 1 s. 135—142.
35. Kaluża A.: Z działalności PPR, Gwardii i Armii Ludowej w podokręgu sosnowieckim w okresie okupacji. *Zaranie Śląskie* R. 25:1962 nr 1a s. 185—213.
86. Kantyka J.: Rozwój jednolitego frontu PPR i PPS w województwie śląsko-dąbrowskim po zwycięstwie wyborczym, (styczeń 1947 — marzec 1948). *Studia i Materiały z Dziejów Województwa katowickiego* T. 4:1965 s. 5—63.
87. Kantyka J.: Stosunki między PPR i PPS w okresie przygotowań do wyborów w 1947 roku w województwie śląsko-dąbrowskim. *Studia i Materiały z Dziejów Województwa Katowickiego*. T. 3:1969 s. 5—44.
88. Kantyka J.: Z działalności PPR w województwie śląsko-dąbrowskim w pierwszych tygodniach po wyzwoleniu. *Zaranie Śląskie* R. 30:1967 z. 1 s. 72—87.
89. Kantyka J.: Zagadnienia jednolitego frontu PPR i PPS w województwie śląsko-dąbrowskim od powstania Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej do referendum. *Studia i Materiały z Dziejów Województwa Katowickiego*. T. 2:1967 s. 43—106.
90. Kołomejczyk N.: Polska Partia Robotnicza i Śląsk Opolski. *Zeszyty Naukowe Instytutu Śląskiego w Opolu*. *Ruch Robotniczy na Opolszczyźnie* 1967 nr 3 s. 5—20.
91. Kołomejczyk N.: Rozwój organizacyjny PPR i PPS w województwie śląsko-dąbrowskim w latach 1947—1948. *Zaranie Śląskie* R. 27:1964 z. 3 s. 466—491.
92. Kołomejczyk N.: Udział PPR w budowie władzy ludowej na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim w 1945 r. *Zaranie Śląskie* R. 25:1968 z. 1a s. 214—247.
93. Kołomejczyk N.: Z historii współpracy partii i stronnictw demokratycznych w województwie śląsko-dąbrowskim (1945—1948). *Studia i Materiały z Dziejów Województwa Katowickiego* T. 2:1967 s. 5—42.
94. Kowalski Zb.: Materiały z dziejów Polskiej Partii Robotniczej na Śląsku Opolskim. *Zeszyty Naukowe Instytutu Śląskiego w Opolu*. *Ruch Robotniczy na Opolszczyźnie* 1967 nr 3 s. 99—104.
95. Kowalski Zb.: Podstawowe problemy rozwoju organizacyjnego PPR na Śląsku Opolskim w latach 1945—1946. *Studia Śląskie* T. 15:1969 s. 193—231.
96. Kowalski Zb.: Problematyka rozwoju organizacyjnego PPR i PPS na Śląsku Opolskim w latach 1947—1948. *Zeszyty Naukowe Instytutu Śląskiego w Opolu*. *Ruch Robotniczy na Opolszczyźnie* 1969 z. 6. s. 5—16.

97. Kozik J.: Polska Partia Robotnicza i Polska Partia Socjalistyczna w województwie śląsko-dąbrowskim w latach 1945—1948. Informator. Studia i Materiały z Dziejów Województwa Katowickiego T. 4:1969 s. 5—63. (Zawiera dane o poszczególnych Komitetach Powiatowych i Komitetach Miejskich PPR od 1945 r. — daty powstania, składy osobowe itp.).
- x98. Ledwoń W.: Jak rodziła się władza Ludowa na Ziemi Kłobuckiej. Rozm. przepr. Mielczarek. Nad Wartą R. 5:1962 nr 2 s. 5.
- x99. Litwiński Z.: Od utworzenia częstochowskiego Okręgu PPR do wyzwolenia. Nad Wartą R. 5:1962 nr 3 s. 2.
100. Panic R.: Podziemna prasa PPR V Obwodu. Zaranie Śląskie R. 25:1962 z. 1a s. 337—352.
101. Pogan S.: Z działalności Polskiej Partii Robotniczej w powiecie opolskim w latach 1945—1948. Zeszyty Naukowe Instytutu Śląskiego w Opolu. Ruch Robotniczy na Opolszczyźnie 1967 nr 3 s. 21—35.
102. Pogan S.: Z działalności Koła PPR w hucie „Małapanew” w latach 1945—1948. Kwartalnik Opolski R. 8:1962 nr 1 s. 95—103.
103. Przybycień S.: Rozwój organizacyjny Polskiej Partii Robotniczej w Opolu. Zeszyty Naukowe Instytutu Śląskiego w Opolu. Ruch Robotniczy na Opolszczyźnie 1967 nr 3 s. 36—46.
104. Rechowicz H.: Miejsce i znaczenie Polskiej Partii Robotniczej w życiu politycznym na Śląsku. Zaranie Śląskie R. 30:1967 z. 1 s. 3—32.
105. Rechowicz H.: Rola PPR w rozwiązaniu problemu tzw. „Volkslisty” na Śląsku. Zaranie Śląskie R. 25:1962 z. 4 s. 822—833.
106. Rechowicz H.: III wojewódzka konferencja Polskiej Partii Robotniczej w Katowicach, (materiały). Studia i Materiały z Dziejów Województwa Katowickiego. T. 3:1969 s. 227—286.
107. Sierańczuk P.: Wolności towarzyszyły skrytobójcze strzały. (PPR na Opolszczyźnie). Kwartalnik Opolski R. 8:1962 nr 1 s. 127—131.
108. Smoliński Cz.: Działalność Polskiej Partii Robotniczej w świetle wybranych dokumentów (Śląsk Opolski). Kwartalnik Opolski R. 8:1962 nr 1 s. 104—109.
109. Szuba A.: Zarys działalności i rozwoju organizacyjnego PPR na Opolszczyźnie w latach 1945—1948. Kwartalnik Opolski R. 8:1962 nr 1 s. 45—59.
110. To było siedemnaście lat temu. 20 rocznica Polskiej Partii Robotniczej (Częstochowa). Nad Wartą R. 5:1962 nr 2 s. 4.

IV. Walka zbrojna PPR. Gwardia Ludowa. Armia Ludowa.

Druki zwarte:

- x111. Kobuszowski B.: Między Wisłą a Przemszą. W-wa 1966 Wydawn. Min. Obrony Narod. ss. 224. [O oddziale GL im. Jarosława Dąbrowskiego].

- x112. Jankowski M.: Próba tamtych dni. W-wa 1964 Wydawn. Min. Obr. Narod. ss. 448. [Walka PPR i GL z okupantem na terenie okręgu częstochowsko-piotrkowskiego].
113. Pawłowicz J.: Strategia frontu narodowego PPR. III. 1943 — VII. 1944. W-wa 1965 „Książka i Wiedza” ss. 291. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
114. Polski ruch robotniczy w okresie wojny i okupacji hitlerowskiej (wrzesień 1939 — styczeń 1945). Zarys historii. W-wa 1964 „Książka i Wiedza” ss. 606.
115. PPR w walce o niepodległość i władzę ludu. Materiały sesji naukowej poświęconej XX rocznicy powstania PPR, obradującej w Warszawie 14—15. VI. 1962 r. Red. W. Góra W-wa 1963 „Książka i Wiedza” ss. 476.
116. Przygoński A.: Polska w walce z okupantem hitlerowskim 1939—1945. W-wa 1971 „Książka i Wiedza” ss. 179.
117. Przygoński A.: Udział PPR i AL w powstaniu warszawskim. W-wa 1970 „Książka i Wiedza” ss. 264. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
118. Rowiński H.: Z działalności PPR w Buchenwaldzie. W-wa 1962 Wydawn. Min. Obrony Narod. ss. 180.
119. Ruch oporu w Beskidzie Śląskim w latach 1939—1945. Materiały z sesji naukowej: Cieszyn 30 czerwca 1967. Pod red. K. Popiołka i H. Rechowicza. Katowice 1968 Śląski Instytut Naukowy ss. 138. W referacie A. Zająca „Ruch oporu w Beskidzie Śląskim ... m. in. omówiona walka PPR i GL.
120. Sesja naukowa poświęcona wojnie wyzwolenczej narodu polskiego 1939—1945. Materiały. W-wa 1959 Wydawn. Min. Obrony Narod. ss. 662.
121. Śląsk i Zagłębie Dąbrowskie w walce z okupantem hitlerowskim 1939—1945. Materiały z sesji naukowej zorganizowanej w 30 rocznicę najazdu hitlerowskiego na Polskę. Katowice 11—12. 1969. Red. A. Szafer. Katowice 1970 Śląski Instytut Naukowy ss. 405. Zeszyty Naukowe nr 30.
122. Walach S.: Partyzanckie noce. W-wa 1965 Wydawn. Min. Obrony Narodowej ss. 327. [O oddziale AL im. Jarostawa Dąbrowskiego].

Artykuły z czasopism:

123. Łukasiewicz F.: Polska Partia Robotnicza organizatorem walki zbrojnej narodu polskiego w okresie okupacji. Śląski Kwartalnik Historyczny „Sobótka” R. 17:1962 nr 2a s. 47—66.
124. L. M.: PPR a wybuch powstania w Warszawie. Stolica R. 25:1970 nr 31 s. 12—13.
125. Sulewski W.: Czyn zbrojny PPR. Życie Partii 1967 nr 5 s. 8—9.
126. Sulewski W.: Słowa i walka. Nad publicystyką GL i AL. Nowa Kultura R. 13:1962 nr 2 s. 7, nr 3 s. 9, nr 4 s. 5.

127. Sulewski W.: Wojskowe aspekty działania PPR w latach 1942--1944. *Wojsko Ludowe* 1967 nr 1 s. 8--15.
128. Szlachetec F.: Z działań partyzanckich GL i AL V Obwodu PPR. (Fragm. wspom.). *Zaranie Śląskie* R. 25:1962 z. 1a s. 353--358.
129. Zbiniiewicz F.: Rola Polskiej Partii Robotniczej w kształtowaniu politycznego oblicza Wojska Polskiego (druga połowa 1944 r.). *Z Pola Walki* R. 6:1963 nr 4 s. 81--109.

V. Ludzie PPR.

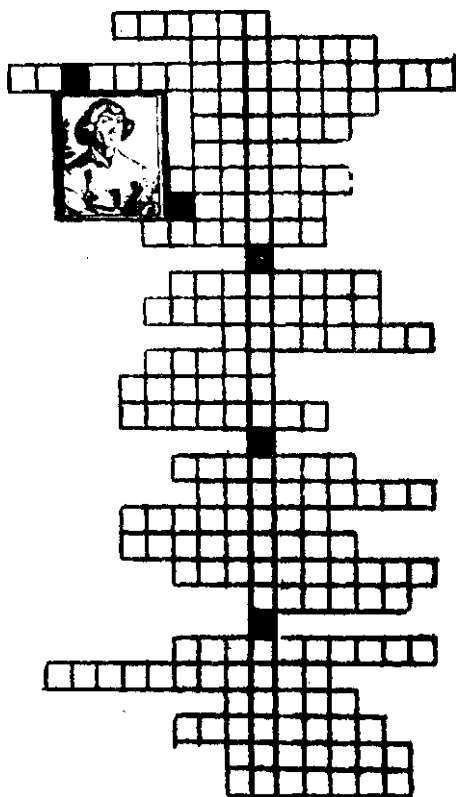
Druki zwarte:

130. Bartoszek H., Jurkowska B.: Wspomnienia warszawskich peperowców. 1939--1944. W-wa 1963 „Książka i Wiedza” ss. 389.
131. Belczewski B.: Pierwsze dni. W-wa 1964 Wydawn. Min. Obrony Narod. ss. 317. Wspomnienia działacza PPR, delegata PKWN, sekretarza KW PPR w Kielcach.
132. Bielski L.: Spotkanie z ziemią. W-wa 1965 Książka i Wiedza ss. Wspomnienia mówią o tworzeniu i działalności PPR.
133. Czas wielkiej próby. Wspomnienia bojowników o ojczyznę ludową. 1939--1945. (Przygot. do druku H. Bortnowska). W-wa 1969 „Książka i Wiedza” ss. 642. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
134. Czerpak S.: Kaniowa M., Kozanecki A.: O ludziach i sprawie. Wspomnienia działaczy PPR z krakowskiego. Lata okupacji hitlerowskiej. Kraków 1964. Wydawnictwo Literackie ss. 500.
135. Dobrowolski M.: Wbrew przemocy. Opowieść o życiu i działalności Stanisława Ziaji. Wyd. 2 W-wa 1965 Lud. Spółdz. Wydawn. ss. 197.
136. Fiderkiewicz A.: O wojnie i ludziach PPR. W-wa 1962 Iskry ss. 136. Biblioteczka Niezapominajki. [O ludziach z kierownictwa PPR i GL].
137. Głowacki T.: Jan Kawalec. Katowice 1967 „Śląsk” ss. 84.
- x138. Kałuża A., Kantyka J., Rechowicz H.: Wspomnienia peperowców śląskich. Katowice 1964 „Śląsk” ss. 351. Śląski Instytut Naukowy.
- x139. Kałuża A., Kantyka J., Rechowicz H.: Z lat walki. Wspomnienia śląskich peperowców. Katowice 1966 „Śląsk” ss. 317. Śląski Instytut Naukowy.
- x140. Kantyka J., Konieczny A.: Dzień wczorajszy, Katowice 1966 „Śląsk” ss. 302. [Zawiera m. in. relacje peperowców z lat 1945--1948].
141. Kowalczyk J.: Bolesław Bierut. Życie i działalność. Oprac. ... W-wa 1952 „Książka i Wiedza” ss. 149, inne wyd. W-wa 1953 KiW ss. 148.
142. Namiotkiewicz W., Roztropowicz B.: Ludzie -- fakty -- refleksje. Wyd. 2 W-wa 1963 Wydawn. Min. Obrony Narod. ss. 256. [12 wywiadów z wybitnymi dowódcami i organizatorami walk partyzanckich GL i AL].
143. Nowotko Marcei: Wspomnienia i artykuły. W-wa 1952 „Książka i Wiedza” ss. 66.

144. Opowiemy wam jak walczyli. Rzecz o działaczach PPR obwodu krakowskiego. Kraków 1962 Wydawn. Literackie ss. 342.
145. Paweł FINDER we wspomnieniach towarzyszy walki. W-wa 1956 „Książka i Wiedza” ss. 110. Zakład Historii Partii przy KC PZPR.
- x146. Pierzchała J.: Anastazy Kowalczyk. Opowieść biograficzna. Katowice 1962 „Śląsk” ss. 114.
- x147. Potemski T.: Józef Wieczorek. W-wa 1956 „Książka i Wiedza” ss. 166.
148. Ptasziński J., Ossowski J.: Walki ciąg dalszy. Gdynia 1962 Wydawn. Morskie ss. 164. [Wspomnienia o działaczach PPR, którzy zginęli w pierwszych latach powojennych].
- x149. Rechowicz H.: Ludzie PPR. Sylwetki zamordowanych i poległych działaczy. Wyd. 2. Katowice 1967 „Śląsk” ss. 290.
150. Siemianowski F.: Trudne dni. Dziennik aktywisty PPR 1945—1948. Wyd. 2. Poznań 1969 Wydawn. Poznańskie ss. 124.
151. Takı był początek. Wspomnienia działaczy PPR na Dolnym Śląsku. Wrocław 1962 Zakł. Narod. im. Ossolińskich ss. 137.

Artykuły z czasopism:

- x152. Człowiek i dziecko. W 75 rocznicę urodzin Marceliego Nowotki. Trybuna Ludu R. 21:1968 nr 216 s. 3.
- x153. Marczevska K.: Paweł FINDER. Z Pola Walki R. 12:1969 nr 4 s. 213—226.
- x154. Pawłowicz J.: W dwudziestą rocznicę śmierci Pawła Findera i Małgorzaty Fornalskiej. Życie Warszawy R. 21:1964 nr 179 s. 3.
- x155. Piątkowski D.: Droga walki. W 75 rocznicę urodzin Marceliego Nowotki. Życie Warszawy R. 25:1968 nr 190 s. 3.
- x156. Pierzchała J.: Prawy i czysty. Fragm. biogr. Anastazego Kowalczyka. Życie Literackie R. 12:1962 nr 4 s. 12.
- x157. Przygoński A.: U progu wolności. W 25 rocznicę śmierci Pawła Findera i Małgorzaty Fornalskiej. Trybuna Ludu R. 17:1964 nr 205.
158. Rydlowski J.: Eugeniusz Podlewski „Wicher”, „Panek” (1903—1944). Poczet chwały oręża polskiego. Wojsko Ludowe 1970 nr 5 s. 64—65.
159. Rechowicz H.: Stefan Franciszek, pseud. „Robert”. Zaranie Śląskie R. 25:1962 z. 3 s. 631—639.
160. Wichura-Zajdel E.: „W Opolu poznałem sens naszej walki”. (Karol Tkocz). Kwartalnik Opolski R. 8:1962 nr 1 s. 155—163.
161. Załuski Zb.: Rzecz o życiu i śmierci peperowca. (Karol Świerczewski). Wojsko Ludowe 1962 nr 3 s. 3—9.

Logogryf z Kopernikiem

1. Miasto polskie, w którym Kopernik rozpoczął studia 1491—1495. (Kraków).
2. Tam na zamku Kopernik zbudował zegar słoneczny a także w czasie wojny polsko-krzyżackiej budował fortyfikacje. (Olsztyn).
3. Początek łacińskiej nazwy dzieła Kopernika „O obrotach ciał niebieskich („De revolutionibus...”).
4. Imię matki Kopernika. (Barbara).
5. W tym mieście Kopernik uczestniczył w roku 1510 w wielkim zjeździe senatorów i posłów. (Poznań).
6. Miasto włoskie, w którym Kopernik obserwował 6. XI. 1500 zaćmienie księżyca (Rzym).
7. Król polski, na którego ślubie był Kopernik w roku 1512.

8. (Zygmunt Stary).
9. Imię dziadka Kopernika. (Mikołaj).
10. Nazwisko autora książki o Koperniku pt. „Portret z konwalia”: (Pia-secki).
11. Miasto polskie, w którym Kopernik uczęszczał do szkoły katedralnej. (Włocławek).
12. Kwiat, który trzymał Kopernik malując swój autoportret. (konwalia).
13. Miasto, w którym urodził się Kopernik. (Toruń).
14. Zawód ojca Kopernika. (kupiec).
15. Imię wykładowcy Akademii Krakowskiej pochodzącego z Brudzewa, z którym Kopernik nawiązał kontakt w czasie studiów w Krakowie. (Wojciech).
16. Imię brata Kopernika. (Andrzej).
17. Miasto polskie, w którym Kopernik w marcu 1522 r. odczytał na sejmiku swoją rozprawę „O sposobie bicia monety”. (Grudziądz).
18. Nazwisko wybitnego kartografa polskiego, z którym Kopernik utrzymywał kontakt. Wapowski).
19. Imię siostry Kopernika. (Katarzyna).
20. Miasto, w którym wyszło pierwsze wydanie dzieła „O obrotach ciał niebieskich”. (Norymberia).
21. Imię i nazwisko wuja — opiekuna Kopernika.
- 1
22. (Łukasz Waczenrode).
23. Jak nazywał się przyrząd astronomiczny utworzony z sześciu ruchomych pierścieni drewnianych, służących do obserwacji położenia planet, którym posługiwał się Kopernik. (Astrolebium).
24. Jak inaczej nazywano Georga Joachima von Lauchana, profesora matematyki uniwersytetu w Wittenberdze, który zainteresował się teorią Kopernika. (Retyk).
25. Miasto polskie, w którym Kopernik urządził w roku 1512 obserwatorium astronomiczne. (Frombork).
26. Autor dziesięciu opowieści o Koperniku, noszących wspólny tytuł „Gwiazdy nad Warmią”. (Ligocki).
27. Miasto włoskie, w którym dnia 31. V. 1503 Kopernik otrzymał dyplom doktora prawa kanonicznego. (Ferrara).

U w a g i:

Logogryf może być sprawdzianem zdobytych przez uczestników konkursu kopernikowskiego wiadomości. Każdy uczestnik winien otrzymać 1 powielony egzemplarz logogryfu tzn. zestaw pytań i siatkę, do której wpisze odpowiednie hasła. Za każde z odgadniętych haseł otrzyma 1 punkt, za cały logogryf 27 punktów + 3 punkty za rozwiązanie hasła głównego. Jury konkursowe powinno ustalić, w jakim czasie uczestnicy mają podać rozwiązanie (przypuszczalnie ok. 30 minut).

Nowości o Śląsku

**Batowski Henryk: Dyploma-
cja niemiecka 1919—1945. Za-
rys informacyjny. Wydanie
II, rozszerzone. Katowice 1971
Śląski Instytut Naukowy ss.
103 Zeszyty Naukowe nr 36**

Szkic Henryka Batowskiego jest ciekawym przyczynkiem uzupełniającym polską literaturę naukową o najnowszej historii Niemiec. Rola dyplomacji w hitlerowskiej Rzeszy miała specyficzne zadanie i specyficzny charakter. Dla dzisiejszego czytelnika patrzącego wstecz przez pryzmat znajomości okresu II wojny światowej i czasów poprzedzających może to być lektura bardzo interesująca.

Autor kreśli dzieje dyplomacji niemieckiej od okresu przejściowego tj. lat 1918/1919 poprzez lata agresji 1938—1939, aż do zaniku roli dyplomacji podczas II wojny światowej. Szczególnie ciekawie opracowane są aneksy, które zamieszczają nast. zestawienia:

I. Ministrowie i sekretarze stanu

spraw zagranicznych, w okresie lat 1919—1945

II. Obsada najważniejszych niemieckich placówek dyplomatycznych w okresie lat 1920—1945

III. Obsada obcych placówek dyplomatycznych w Berlinie 1944—1945

IV. Najważniejsze układy polityczne zawarte przez Niemcy w okresie lat 1919—1945

V. Wykaz państw, które znalazły się w stanie wojny z Niemcami w 1939—1945 r.

Ponadto bibliografia, Sum. Soder.

**Cygański Mirosław: Hitle-
rowskie organizacje dywer-
syjne w województwie ślą-
skim 1931—1936. Katowice 1971
„Śląsk” ss. 115, sod., sum.,
zsf.**

Działalność jawnych i tajnych związków dywersji hitlerowskiej w województwie śląskim przebiegała przez cały okres lat 1931—1936 w warunkach ostrego kryzysu ekonomicznego stwarzając sprzyjający

klimat do ich wystąpień. Działalność ta była prowadzona b. konsekwentnie, niezależnie od poprawy stosunków polsko-niemieckich. Część z nich władze polskie likwidowały za co Niemcy oskarżali o rzekome prześladowanie Niemców w Polsce. Niskie wyroki i łagodna procedura śledcza pozostawały w sprzeczności z polskimi interesami państwowymi i procedurą stosowaną przez Niemców w stosunku do działaczy polskich na Śląsku Opolskim. Książka ciekawa — ukazująca dużo zakulisowych spraw.

Dobrzycki Wiesław: Powstania śląskie. Warszawa 1971 Państw. Zakłady Wydawn. — Szkolnych ss. 173.

Tekst główny książki o powstaniach śląskich zaopatrzył autor w cytaty Joachima Lelewela, który bardzo koresponduje z treścią: „Zadawałem kwestię: Śląsk i Prusy stracił naród polski przez arystokrację: jakim sposobem odzyszcze? I nikt nie umiał odpowiedzieć, że przez lud”.

W dobrym, popularnym ujęciu autor przedstawia kolejne wydarzenia od przełomu lat 1918/1919 poprzez konferencję pokojową w Paryżu i zaczątki ruchu zbrojnego, aż do Plebiscytu, Trzeciego Powstania Śląskiego.

Dolączona jest tabela chronologiczna ważniejszych wydarzeń oraz literatura przedmiotu. Dużo oryginalnych zdjęć z tego okresu.

Dożynki. Opole 1971 Wojewódzki Związek Kółek Rolniczych w Opolu ss. 96. nlb. 26.

Z okazji Centralnych Dożynek, które w tym roku odbyły się w Opolu dnia 5 IX br. wydano bardzo piękny program, który zawiera dużo fotogramów i informacji rzeczowych o naszym województwie. Wydany na dobrym kredowym papierze stanowi druk okolicznościowy, który warto włączyć do księgozbioru podręcznego.

Dwudziestolecie Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu 1950—1970. Księga Pamiątkowa. Opole 1970 Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Opolu ss. 288.

Rozwój Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu to kawał historii rozwoju kultury i nauki naszego miasta. Dlatego włączenie tego jubileuszu do obchodów 25-lecia Wyzwolenia Opolszczyzny jest rzeczą zrozumiałą.

Księga pamiątkowa jest odbiciem rozwoju uczelni i różnych etapów jej organizacji, a także zawiera bogaty materiał wspomnieniowy pracowników naukowych, którzy kierowali nią w ciągu lat nadając jej rangę jednej z lepszych tego typu placówek w kraju. Bogaty zestaw fotograficzny oraz wykaz pracowników WSP za lata 1950—1970 oraz wykazy absolwentów poszczególnych katedr podnoszą wartość Wydawnictwa.

Glensk Joachim: Związki piarszy polskich z regionem Śląska. Wyd. 2 poszerzone. Opole 1970 Instytut Śląski w Opolu ss. 66.

Jest to praca typu bibliograficznego o dużym znaczeniu dla badaczy i poszukiwaczy, historyków li-

teratury. Wzmianki rozrzucone w czasopiśmie, korespondencjach i literaturze są często nieosiągalne dla czytelnika nie obznajomionego w przedmiocie.

Bibliografia służyć będzie pomocą bibliotekarzom przy kierowaniu czytelnictwem i przy pogłębianiu wiadomości na temat działalności i twórczości pisarzy polskich interesujących się naszym regionem. Jeśli chodzi o chronologię to dla katowickiej części Górnego Śląska i Cieszyńskiego, bibliografia obejmuje okres do 1921 r., a dla Dolnego Śląska i Śląska Opolskiego do 1945 r. Chronologiczny układ materiału ma na uwadze uwydatnić proces narastania zainteresowania poszczególnymi pisarzami. Autor wykorzystał do swej pracy bibliografie polskie, czeskie, niemieckie, a także bogaty zestaw czasopism.

GLIWICE — (Album). Tekst: Wilhelm Szewczyk. Fotografie: Piotr Janik. Katowice 1971 r. „Śląsk” ss. 43, tabl. 128.

Gliwice nazywane są miastem nauki i techniki. I tak zostały ukazane w albumie. Dobry historyczny rys i komentarz Wilhelma Szewczyka napisany lekko i ze znawstwem poprzedza fotograficzną część albumu, która zaznajamia czytelnika z całokształtem życia miasta. Nic co w Gliwicach jest godne pokazania nie zostało pominięte. Współczesność i historia, kultura i przemysł, nauka i technika, codzienny rytm miasta, sport i wypoczynek spletają się w interesującą całość.

Grygolunas Jerzy: Festiwale Opolskie. Warszawa 1971 Nasza Księgarnia ss. 243, nrb. 4

W 1973 r. będziemy obchodzić 10-lecie Festiwali Opolskich. Mimo licznych artykułów w prasie lokalnej i centralnej nie było opracowania książkowego oddającego cały urok i odrębność Festiwalu w Opolu. Nikt nie mógł tego zrobić lepiej od autora omawianej książki, Jerzego Grygolunasa, autora uroczej książki o Opolszczyźnie p.t. „Polowanie na słońce” — związanego z Opolem i Festiwalem Opolskim od samego początku. „Festiwale Opolskie” są pozycją wyjątkową! Doskonały tekst, doskonały komentarz i dobór zdjęć. Książka napisana jest z sercem i ze znawstwem. Wszystkie zakulisowe wydarzenia śmieszne i „tragicznie” przedstawione są przez autora w odpowiednich proporcjach. Najważniejsze jest jednak to, że wreszcie otrzymaliśmy dokładną i zwięzłą informację o ciekawej inicjatywie jaką była organizacja Festiwali polskiej piosenki w Opolu i etapach jej realizacji. Są zwolennicy i przeciwnicy Festiwali. Klóćą się cały rok, ale z nadejściem czerwca wszystkich można zobaczyć w amfiteatrze. Dlatego zachęcamy do wspomnień i do przejrzenia albumu, na kartkach którego znajdziemy swoich ulubionych piosenkarzy „prywatnie” i przed kamerami. Nie pominięto żadnej osoby, żadnego wydarzenia, które dla Festiwali nie miałyby znaczenia.

Książka zawiera również wykaz laureatów za lata 1963—1970

Kwak Jan: Finanse miasta Brzegu w latach wojny trzydziestoletniej Wrocław 1971 Ossolineum ss. 125.

Praca Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Wydział Nauk Historyczno-Społecznych.

Książka ta stanowi skrót rozprawy doktorskiej obronionej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu w roku 1969. Napisana została pod kierunkiem doc. dr Władysława Dziewulskiego, a recenzowana była przez prof. dr Stanisława Hoszowskiego, prof. dr Kazimierza Orzechowskiego oraz docenta dr Józefa Leszczyńskiego.

Lubos Jerzy: Dzieje polskiego Gimnazjum w Bytomiu w świetle dokumentów i wspomnień. Wyd. 2. Katowice 1970 „Śląsk” ss. 281. Wydawnictwo Instytutu Śląskiego w Opolu.

Mały nakład pierwszego wydania książki; J. Lubosa o dziejach pierwszego polskiego Gimnazjum w Bytomiu uniemożliwił zaopatrzenie się w to dzieło o dużej wartości wszystkim bibliotekom naszego regionu. Instytut wznowił więc wydawnictwo i udostępnił czytelnikom duży nakład (2065 egz.).

Autorowi udało się dotrzeć do nowych dokumentów i opracowań odnalazł również dalszych absolwentów tej szkoły, o losach których pisze obszernie w książce.

Dzieje tej szkoły są obrazem losu Polaków przebywających w Niemczech po I wojnie światowej.

Książka Jerzego Lubosa wzbudziła duże zainteresowanie w NRF i

NRD, a wszystkie recenzje podkreślały ważność i aktualność tej pracy oraz prawdziwość danych odnośnie stosunków Niemców do sprawy powstania polskiego Gimnazjum w Bytomiu, określając go jako złośliwy i stronniczy.

Rzetelność tej pracy i wysoki poziom naukowy opracowania stawiają tę książkę w rzędzie cenniejszych wydawnictw Instytutu Śląskiego w Opolu. Należy ją włączyć do księgozbiorów śląskich wszystkich Bibliotek Powiatowych i Miejskich.

Marcinkowa Janina: Folklor taneczny Beskidu Śląskiego. Warszawa 1971 Centralny Ośrodek Metodyki Upowszechniania Kultury ss. 247, tabl.

Zebrane w tomie materiały folkloru tanecznego Beskidu Śląskiego z południowej części powiatu cieszyńskiego zostały zebrane przez autora w latach 1961—1966 r. Miejscowości takie jak: Koniaków, Jaworzynka, Istebna, Wisła Brenna, Górki Wielkie są najbardziej charakterystyczne dla terenu Beskidu Śląskiego.

Praca niniejsza ma charakter użytkowy i ma na celu uporządkowanie problematyki śląskiego folkloru tanecznego w oparciu o publikowane materiały i dotychczasową literaturę. Autor wyraża podziękowanie wszystkim osobom, które pomogły mu w zebraniu materiału i udzieliły cennych wskazówek.

Michalak Stanisław: Rezerwat przyrody na Opolszczyźnie. Opole 1971 Wojewódzki

Ośrodek Informacji Turystycznej ss. 120, 1 mapa, bibliogr., sod., sum.,

Obok zabytków architektonicznych, których na Opolszczyźnie jest wiele, istnieją również mniej znane szerokiemu ogółowi rezerwy przyrody.

Ochrona naturalnego środowiska człowieka jest dziś w centrum uwagi całego społeczeństwa. „Rezerwy przyrody” opracowane przez Stanisława Michalaka przeznaczone są dla turystów indywidualnych i przewodników. Zachowanie rezerwy przyrody pierwotnej ma znaczenie nie tylko naukowo-badawcze, ale również gospodarcze, zdrowotne, historyczno-pamiętkowe i estetyczne. Przejrzysty i dobrze przemyślany układ przewodnika z dołączonym informatorem o zapleczu hotelowo-gastronomicznym Opolszczyzny, stawia tą książeczkę w rzędzie wydawnictw przydatnych i niezmiernie potrzebnych. Szkoda, że nie pomyślano o wydaniu jej w trwałej okładce.

Opolskie roczniki ekonomiczne. Tom 3. 1970—1971. Opole 1971. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne. Oddział w Opolu ss. 303.

Opolskie Roczniki Ekonomiczne są przeglądem podejmowanych prac naukowych z tej dziedziny nie tylko opolskiego środowiska naukowego, ale również naukowców z innych ośrodków. Zgodnie z przyjętą koncepcją edycji Roczników, tom zawiera opracowania z różnych dziedzin ekonomicznych, a

także z innych dyscyplin, które mogą interesować ekonomistów. Na treść III tomu składają się 28 opracowań różnych autorów, które ujęte są w 6 grup.

Przedmowa Janusza Kroszela.

1. Artykuły i Opracowania
2. Komunikaty
3. Wymiana doświadczeń
4. Przegląd piśmiennictwa
5. Z życia gospodarczego regionu
6. Z działalności opolskiego oddziału PTE.

Popiołek Kazimierz: Trzecie Powstanie Śląskie. Katowice 1971 „Śląsk” ss. 84.

W związku z obchodami 50-rocznicy Powstań Śląskich ukazało się sporo publikacji na ten temat opartych na najnowszych badaniach naukowych. Kazimierz Popiołek był autorem kilku prac na temat powstań, uważany jest za autorytet w tej dziedzinie. Krótka, zwięzła monografia III powstania śląskiego wypełnia lukę w literaturze przedmiotu (tegoż autora Trzecie powstanie śląskie — wyd. w Katowicach w 1946 r.) W tekście zdjęcia.

Przewodnik po ziemi lubińskiej. Opracował Jan Biliński Wrocław 1971 Ossolineum ss. 105. nłb. 3.

Zagłębie miedziowe weszło już na trwałe do świadomości przeciętnego Polaka. Słowo Lubin — znaczy przemysł. Ale nie wszyscy znają piękno tej ziemi, jej historię i prehistorię. Przewodniki wydawane przez Zakład Narodowy im.

Ossolińskich mają ustaloną opinię. Dobry, ciekawy tekst, interesujące zdjęcia, mapka turystyczna powiatu lubińskiego. Dla szerokiego kręgu odbiorców.

**Siekierski Albin: Ku górze nad rzeką. Warszawa 1971
MON ss. 399**

Powstania śląskie znalazły odbicie nie tylko w literaturze naukowej i popularno-naukowej. Rok 1919, który zapoczątkował serię powstań śląskich fascynował i nadal fascynuje również pisarzy. Powieść Albina Siekierskiego jest powieścią właśnie o powstaniu. Nim wymrą ostatni jego uczestnicy i lata te będą już tylko historią badaną ze źródeł i dokumentów trzeba utrwalić obraz tamtych czasów: walk, nadziei, goryczy i radości odniesionych zwycięstw. Autor starał się wnikliwie i bezstronnie przedstawić postawy dwóch walczących stron. Niemców i Ślązaków widzących przyszłe swoje losy związane z losem — Polski. Ciekawy i niebanalny wątek miłosny. Książkę czyta się z dużym zainteresowaniem. Bohaterami książki są m. in. czołowi przywódcy Powstania i Plebiscytu. M. inn. Wojciech Korfanty.

**Strumff Tadeusz: Dolnośląskie Zagłębie Miedziowe. Warszawa 1971 r. PZWS
ss. 70, ilustr.**

Książeczka napisana w sposób bardzo przystępny zapoznaje czytelnika z odkryciem, budową i rozbudową Lubieńskiego Zagłębia Miedziowego. Lubin to ważne dla gospodarki krajowej odkrycie i eksploatacja było tematem licznych

artykułów i reportaży. Książka Strumffa — dziennikarza wnikliwego i sumiennego przedstawia w sposób możliwie jasny zawile problemy współczesnej geologii i kopalnictwa odkrywkowego.

Książka przeznaczona głównie jako lektura uzupełniająca dla młodzieży szkolnej może zainteresować i czytelnika dorosłego. Zaostrzona w liczne zdjęcia, plansze, wykresy.

Szefer Andrzej: Losy powstańców śląskich w latach okupacji hitlerowskiej. Katowice 1970 r. Śląski Instytut Naukowy ss. 261

Podstawą do opracowania tej książki była utworzona po wojnie kartoteka ofiar faszyzmu, w której znalazło się wiele nazwisk byłych powstańców śląskich. Materiały te uzupełniano danymi posiadanymi przez ZBOWiD, ale wykaz ten jest jeszcze niepełny. Publikacja składa się z dwóch części. Część I-sza stanowi podsumowanie liczbowe strat na tle form represji stosowanych przez władze hitlerowskie wobec powstańców. Cz. II zawiera biografie 1969 powstańców śląskich zmarłych w różnych okolicznościach w latach okupacji hitlerowskiej. W biogramach istnieje kilkadziesiąt nazwisk powstańców wielkopolskich, którzy swoje losy związali z regionem śląskim. Książka ma charakter źródłowo-dokumentalny.

**Tkocz Jan: Rozłogi województwa opolskiego. Stadium genezy i oceny. Wrocław 1971 Instytut Śląski w Opolu.
ss. 170.**

Praca specjalistyczna, interesująca wąski krąg odbiorców napisana przez młodego pracownika naukowego Instytutu Śląskiego w Opolu. Książka ta wnosi dużo nowego do zagadnienia układów gruntów wsi i miast. Mimo, że zawężona jest do jednego województwa, może stanowić tło do szerszej dyskusji nad przestrzenną, planową organizacją wsi w całej Polsce.

Ulice Opola. Opole 1971. Towarzystwo Przyjaciół Opola ss. 119.

Potrzeba wydania informatora była oczywista. Nikt jednak przez długie lata nie podjął inicjatywy opracowania tego typu wydawnictwa. Toteż ukazanie się „Ulic Opola” wszyscy przyjęli bardzo życzliwie. Nie jest to pełny zestaw nazw ulic naszego miasta. W informatorze ujęto tylko nazwiska i nazwy ulic związane historycznie z miastem i regionem. Przystudiowanie Informatora pogłębi naszą wiedzę o Śląsku, a równocześnie pustę czasem nazwy nabiorą życia i barwy. Szkoda tylko, że informator zaopatrzone w tak liczne zdjęcia przedstawiające „urodę” miasta i jego codzienny rytm, został wydrukowany na tak marnym papierze. Mała rzecz, a smuci.

Wantuła Leon: Romans Luizy. W-wa 1971 MON ss. 564.

Książki Leona Wantuły — znanego śląskiego pisarza mają już zdecydowany krąg odbiorców. Doświadczenia osobiste autora są doświadczeniami całego pokolenia. Autentyzm przeżyć przebija wyraźnie przez warstwy literackie je-

go utworów. „Romans Luizy” to książka o miłości głęboko pojętej. Miłości do drugiego człowieka, do Polski — Śląska — Ojczyzny. Galerie ludzi bogate — różnorodne, a ich losy jak w życiu, dziwne i splecione. Całość ukazana na tle pierwszego, powojennego jeszcze niespokojnego czasu, kiedy bandy Wehrwölfu nie były — tu rzadkością. W tyglu tych gorących i niespokojnych czasów kształtuje się charakter i nowa rzeczywistość. Powieści ciekawa, dobrze przedstawiają naszą śląską specyfikę. Dla szerokiego kręgu odbiorców.

Województwo katowickie. Wczoraj, dziś, jutro. Katowice 1971 r. „Śląsk” ss. 35, tabl. 39, ilustr.

Górnośląski Okręg Przemysłowy odgrywa w gospodarce narodowej pierwszorzędną rolę. Ponad 76 proc. ludności województwa katowickiego stanowią mieszkańcy miast. Tu żyje i pracuje 1/3 ogółu robotników polskich.

Nie zawsze mieszkający tu, zdajemy sobie z tego sprawę. Ta niewielka książeczka stanowi zwięzły informator o najważniejszych wydarzeniach z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości województwa katowickiego. Oprócz spraw związanych z historią i gospodarką regionu omawia sprawy wypoczynku tej wielomilionowej rzeszy ludzi i związanej z tym turystyki. Barwne plansze i zdjęcia najważniejszych obiektów przemysłowych, kulturalnych i wypoczynkowych dokumentują tekst słowny. Dla szerokiego kręgu odbiorców.

WIEŚCI Z BIBLIOTEK

Biblioteka w Dobrodzeniu w nowym lokalu.

W Dobrodzeniu, pięciotysięcznym miasteczku w powiecie lublinieckim, przekazano do użytku w dniu 19. VII. 1971 nowoczesny Dom Kultury. W obiekcie tym, wybudowanym kosztem 10 milionów zł, zlokalizowano m. in. także bibliotekę miejską. Biblioteka otrzymała pomieszczenie o powierzchni 65 m², które wyposażano w nowy sprzęt.

Biblioteka o charakterze uniwersalnym dysponuje księgozbiorem liczącym 8.600 woluminów.

Posiedzenie P.WRN poświęcone sprawom bibliotek.

Na posiedzeniu P.WRN w Katowicach w dniu 9. VIII br. dokonano oceny aktualnego stanu i potrzeb bibliotek działających na terenie naszego województwa. W roku 1970 w województwie katowickim działało 598 bibliotek, podległych 33 radom narodowym, w tym Biblioteka Śląska, WBP i biblioteki miejskie oraz powiatowe.

Pilną potrzebą staje się opracowanie perspektywicznego planu rozwoju sieci bibliotek dla całego województwa oraz maksymalne zwiększenie funduszy na zakup księgozbiorów.

Złota odznaka TPPR dla WBP w Katowicach.

W uznaniu osiągnięć na polu krzewienia idei przyjaźni polsko-radzieckiej, a w szczególności za przygotowanie Turnieju Leninowskiego oraz konkursu „Jak propaguję książkę radziecką”, w dniu 6 września br. WBP w Katowicach otrzymała złotą odznakę TPPR. Uroczystego wręczenia dokonał przewodniczący ZW TPPR w Katowicach mgr H. Olczyk.

Nowa biblioteka na Osiedlu Tysiąclecia w Katowicach.

Na Osiedlu Tysiąclecia otwarta została dnia 6 września br. filia MBP w Katowicach o powierzchni 153 m².

W skład nowej placówki wchodzi:

- wypożyczalnia dla dorosłych,
- wypożyczalnia dla dzieci,
- czytelnia czasopism.

Filię wyposażono w sprzęt olsztyński.

Dla mieszkańców 30-tysięcznego osiedla, które dotychczas nie posiadało biblioteki, przygotowano zbiór 7.000 książek.

Wystawa malarstwa i grafiki w filii MBP w Katowicach.

W filii MBP w Katowicach przy ul. Tyszkii otwarta została w dniu 13 września br. wystawa malarstwa i grafiki plastyków zrzeszonych w katowickim oddziale ZPAP. Przedstawiono w niej 40 prac.

Kultura i sztuka tematem sesji katowickiej MRN.

Sprawom kultury i sztuki poświęcono w dniu 14. IX. br. sesję MRN w Katowicach.

Poinformowano na niej o ważniejszych inwestycjach, jakie mają być realizowane w najbliższym pięcioletciu. Planuje się w tym czasie budowę 12-letniej szkoły muzycznej przy ul. Krzyżowej w Dębnie oraz szkoły plastycznej przy ul. Kościuszki.

W roku 1972 poddany zostanie modernizacji Teatr Śląski.

Przewiduje się budowę Domu Kultury przy kopalni „Wujek” i rozbudowę istniejącego DK przy Zakładach Cynkowych „Szopienice”.

Powstaną również nowe biblioteki w kilku dzielnicach miasta. Gmach opery, względnie teatru, a także budowa muzeum w Katowicach znajduje się nadal w sferze projektów.

Na sesji tej, w związku z przejściem na emeryturę, mgr Antoni Wojda poprosił o zwolnienie ze stanowiska przewodniczącego PMRN w Katowicach. Nowym przewodniczącym wybrany został dotychczasowy wiceprzewodniczący ZGZZH mgr inż. Paweł Podbiat.

Seminarium wyjazdowe kadry kierowniczej naszych bibliotek.

W dniach od 27 — 30. IX. br. 31-osobowa grupa dyrektorów i kierowników bibliotek województwa katowickiego bawiła na pięknej Ziemi Dolnośląskiej.

W trakcie zwiedzania uroczych zakątków tego regionu, nasi bibliotekarze zapoznali się z pracą: PiMBP w Kłodzku, MBP w Wałbrzychu, PiMBP w Nowej Rudzie, MBP w Polanicy i MBP w Świebodzicach.

Niebывała serdeczność i gościnność bibliotekarzy województwa wrocławskiego pozostanie na długo w naszej pamięci.

Konferencja środowiskowa bibliotekarzy.

Staraniem ZO ZZPKiSzt oraz WBP w Katowicach odbyło się w dniu 20. X. br. spotkanie środowiskowe dyrektorów i kierowników bibliotek oraz przewodniczących RZ, poświęcone dyskusji nad Wytocznymi KC PZPR na VI Zjazd Partii: „O dalszy socjalistyczny rozwój PRL”. Wprowadzenia do dyskusji dokonał dyr. WBP mgr A. Korzon, przedstawiając następujące zagadnienia:

- Usprawnienie systemu kierowania i zarządzania w bibliotekach. (Rozszerzenie uprawnień WBP w zakresie zarządzania i kierowania bibliotek miejskich i powiatowych w zakresie polityki kadrowej stopnia kierowniczego. Odformalizowanie przepisów finansowych).
- Wprowadzenie wskaźników planowania, które korelowałyby ze wzrostem liczby placówek, księgozbioru i usług pozwalający na racjonalne stosowanie metody bilansowania.
- Wyprowadzenie nowoczesnych i właściwych dla działalności bibliotek form pracy.
- Ulepszenie systemu doskonalenia zawodowego oraz zorganizowanie studium k-o i bibliotek w województwie.
- Umocnienie roli rad narodowych jako głównego koordynatora w rozwoju kultury.
- Poprawienie warunków pracy w ramach posiadanych środków, wyrównanie dysproporcji placowych, zmiana tabel odzieży ochronnej zgodnie z aktualną sytuacją rynkową.
- Usprawnienie pracy rad zakładowych.

W wyniku ożywionej dyskusji podjęto uchwałę, którą przekazano nadrzędnym władzom partyjnym, administracyjnym i związkowym.

W dniu 22 października 1971 roku bawili z wizytą w województwie katowickim członkowie Sekcji Bibliotekarzy przy ZO ZZPKiSzt w Opolu. Spotkanie odbyło się w MBP w Chorzowie, a gospodarzem spotkania była tamtejsza rada zakładowa. Tematem wymiany doświadczeń w czasie naszego pobytu w Opolu (2 lipca 1971) była działalność Sekcji, a tematem spotkania w Chorzowie działalność rad zakładowych w specyficznych warunkach pracy bibliotecznej. Wymiana doświadczeń była uzupełniona zwiedzaniem obiektów obu miast. W Opolu były to zabytki z okresu Piastów Śląskich, a w Chorzowie Wojewódzki Park Kultury i Wypoczynku.

Tradycje i terażniejszość

Rok 1971 był na Opolszczyźnie obchodzony pod kątem uroczystości związanych z 50 rocznicą III Powstania Śląskiego. Rocznica to wielka i nie tylko regionalna, gdyż powstaniom zawdzięczamy w dużym stopniu powrót nasz na Ziemię Zachodnie. Placówki kulturalne uczciły tą wielką rocznicę nadaniem imion zasłużonych dla tej ziemi Powstańców i Ślązaków, a także ludzi oddanych sprawie polskości Śląska bez reszty. W Dniach Oświaty Książki i Prasy trzy biblioteki dokonały aktu wmurowania tablic pamiątkowych i nadania imion.

8 maja 1971 r. Filii nr 5 Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu nadano imię Kazimierza Malczewskiego, działacza polonijnego z okresu powstań i plebiscytu zmarłego 16 lutego 1969 r. w Opolu.

Kazimierz Malczewski jest postacią niezwykłą, ciekawą i czekającą na swego biografę. Pełnił różnorodne funkcje w ciągu swojego długiego i niezmiernie pracowitego życia. Był Komisarzem Plebiscytowym przy Komisji Mieszanej, Prezesem i Dzielniczy Związku Polaków w Niemczech.

Kierownikiem Banku Ludowego „Rolnika” i „Strzechy” w Raciborzu, a także właścicielem polskiej księgarni „Lektor”, która dostarczała polskie książki dla mieszkańców Opolszczyzny do 1939 r. Mimo terroru, utrudnień i prześladowań księgarnia działała w okresie nasilenia hitlerowskich metod dyskryminacji Polaków zamieszkujących Śląsk Opolski. Sprzedawał książki na miejscu i kolportował je osobiście do najdalszych zakątków, dbając równocześnie o dopływ książki wartościowej. Za pośrednictwem K. Malczewskiego docierał na Śląsk Kraszewski, Mickiewicz, Sienkiewicz, Prus, Konopnicka, Żeromski. Nadanie imienia bibliotece odbyło się w obecności rodziny. Z tej okazji Biblioteka zorganizowała też z materiałów dostarczonych przez bliskich i posiadanych u siebie zbiorów ciekawą wystawę o życiu i twórczości K. Malczewskiego, który był również autorem kilku książek i całego szeregu publikacji. Do najbardziej znanych należą: „Ze wspomnień śląskich” oraz „Wspomnienia Opolan” (współred.). W obecności miejscowych władz, rodziny, przyjaciół odbył się wie-

czór wspomnień o autorze. Należy zaznaczyć, że książka „Ze wspomnień śląskich” należy do ważnych pozycji bibliograficznych dla ludzi zapoznających się z problematyką Śląska.

15 maja nowo wybudowana piękna, nowoczesna i duża Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Oleśnie otrzymała imię Alberta Pieloka, miejscowego działacza Związku Polaków w Niemczech, poety samorodnego uczestnika powstań Śląskich, późniejszego więźnia obozu koncentracyjnego w Buchenwaldzie.

Uchwałę Prezydium WRN nadającą imię nowo otwartej placówce odczytał w obecności syna i wnuków J.A. Pieloka dyrektor WiMBP — Mgr R. Sękowski. Po odsłonięciu tablicy i odczytaniu aktu, syn Pieloka w gorących słowach podziękował władzom za wyróżnienie ojca i opowiedział zebranym o aresztowaniu, którego był świadkiem. Miał wtedy 15 lat. Widząc zbliżających się na pole gestapowców, oddał mu konie i powiedział: synu oraj za mnie dopóki ja nie wrócę... niestety były to ostatnie słowa jakie od ojca usłyszał. Potem wnuczka deklamowała wiersz dziadka pt. „Zniwo”. — Mogę tylko przyrzec, że dzieci nasze będą wychowywane w tradycji za jaką zginął nasz ojciec — zakończył żyjący syn Pieloka.

Z okazji tej uroczystości PiMBP w Oleśnie przygotowała ciekawą wystawę oryginalnych druków z okresu powstań i plebiscytu. I wreszcie 29 maja jedna z najstarszych, można powiedzieć pierwszych bibliotek na Opolszczyźnie — PiMBP w Strzelcach Opolskich otrzymała imię Powstańców Śląskich. Uroczystość ta zbiegła się z obchodami 25-lecia istnienia placówki. Z tej okazji Biblioteka wydała pamiątkowy exlibris z fragmentem Pomnika Czynu Powstańczego na Górze św. Anny. Tak więc tradycja weszła na stałe do współczesnego życia opolskich placówek kulturalnych.

J. K.

SPIS TREŚCI

WYMIANA DOŚWIADCZEŃ

	Str.
<i>Maria Deblessem</i>	
Dedykowane oleskim bibliotekarzom	3
<i>Maria Deblessem</i>	
Organizacja instruktażu zbiorowego	10
Konspekty do przeprowadzania instruktażu zbiorowego	10
<i>Jadwiga Gruszka</i>	
Powielanie kart katalogowych -- wielka pomoc przy centralnym opracowaniu księgozbioru	32

MATERIAŁY DO PRACY Z CZYTELNIKIEM

Polska Partia Robotnicza (Wybór literatury)	35
<i>Halina Bałaszczuk</i>	
Logogryf z Kopernikiem	46
<i>Janina Kościów</i>	
Nowości o Śląsku *	48

KRONIKA

Więści z bibliotek	55
J. K. Tradycje i teraźniejszość	58